

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Міжнародні економічні відносини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 Міжнародні відносини

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

292 Міжнародні економічні відносини

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: «Диверсифікація економічного співробітництва України з
Хорватією»**

здобувача: Мірошниченко Аліна Олегівна

Науковий керівник: д.е.н., професор Чужиков Віктор Іванович

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., доцент Федірко О. А.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Федірко О.А.

_____ Федірко О.А.

« ____ » _____ 20__ р.

« ____ » _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Мірошниченко Аліні Олегівні

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: « Диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією »

Тему затверджено наказом ректора Університету від «29» вересня 2022 р. № 1480-СГ

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах наукових
публікацій та офіційних статистичних даних.

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Методологічні засади розвитку двостороннього економічного співробітництва (назва розділу)
Розділ 2	Аналіз структури зовнішньоекономічних зв'язків України з Хорватією (назва розділу)

	Стратегія диверсифікації
	(назва розділу)
Об'єкт дослідження:	Процес розширення двосторонніх економічних зв'язків в умовах Європейської інтеграції
Предмет дослідження:	Диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Виявити характер, особливості та динаміку розвитку економічного співробітництва України з Хорватією

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1 1.1. Особливості двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації

1.2. Еволюція двосторонніх економічних відносин

1.3. Методика оцінювання ефективності

У розділі 2 2.1. Структура економічного співробітництва

2.2. Динаміка економічних відносин

2.3. Регулювання економічного співробітництва

У розділі 3 3.1. Механізми розвитку

3.2. Інструменти диверсифікації

3.3. Імплементация досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

В.І. Чужиков
(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2022 р.

**Завдання одержав
Здобувач**

(підпис)

А.О. Мірошніченко
(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2022р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота містить 74 сторінок, 7 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 90 найменувань.

«Диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження виступає процес розширення двосторонніх економічних зв'язків в умовах Європейської інтеграції.

Предметом дослідження є диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – виявити характер, особливості та динаміку розвитку економічного співробітництва України з Хорватією. Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- вивчення особливостей двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації;
- дослідження еволюції двосторонніх економічних відносин;
- вивчення підходів до методики оцінювання ефективності економічних відносин;
- дослідження структури економічного співробітництва країн;
- аналіз динаміки економічних відносин України з Хорватією;
- дослідження й аналіз регулювання економічного співробітництва України з Хорватією;
- визначення механізмів розвитку економічного співробітництва країн;
- дослідження інструментів диверсифікації економічного співробітництва;

– надання рекомендацій щодо імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2022.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: диверсифікація, інтеграція, економічне співробітництво, двосторонні зв'язки, ефективність.

В і д г у к
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Мірошниченко Аліни Олегівни

(прізвище, ініціали)

на тему Диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією
(назва теми)

1. Актуальність теми: зумовлена швидкими темпами розвитку співробітництва між країнами та глобальними структурними змінами в економіці України і Хорватії
2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: чітка структура, системна довершеність, використання статистичного апарату
3. Наявність самостійних розробок автора:
 - виявлення особливостей структури економічного співробітництва України та Хорватії;
 - встановлення особливостей динаміки економічних відносин.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: окремі аналітичні розробки автора можна використовувати при викладанні курсу «Європейська інтеграція (підрозділи 2.3, 3.1 – 3.2)
5. Наявність недоліків: не помічено
6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: відповідає вимогам, рекомендована до захисту. Оцінка керівника 47 балів.

Науковий керівник:

проректор, д.е.н., професор

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

В.І Чужиков
(прізвище, ініціали)

“18 ” січня 2023р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

МІРОШНИЧЕНКО АЛІНИ ОЛЕГІВНИ

на тему: «**Диверсифікація економічного співробітництва України з
Хорватією**»

Зазначена дипломна робота присвячена актуальним проблемам міжнародних економічних відносин України з країнами Європейського Союзу. Зокрема йдеться про Хорватію, шлях якої до ЄС був складним, доволі суперечливим і тим не менше, націленим на результат – інтеграцію до Спільноти.

Для викладання основних результатів дослідження авторка обрала доволі логічну та послідовну структуру, в котрій чітко відображені методологічні засади розвитку двосторонніх відносин, а також обґрунтовані пропозиції автора щодо створення стратегії диверсифікації.

Заслужують на підтримку концептуальні дослідження здобувачки, що скеровані на аналіз еволюції двосторонніх відносин України з Хорватією (підрозділ 1.2), динаміку її економічних відносин (2.2) та імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір (3.3).

Окремі результати дослідження (3.1 – 3.2) можна використовувати в навчальному процесі при викладанні курсів «Європейська інтеграція» і «Міжнародна економіка».

З огляду на вище сказане слід зазначити, що магістерська робота А.О. Мірошниченко відповідає усім вимогам щодо дипломних робіт і може бути рекомендована до захисту з високою оцінкою.

Рецензент - д. е. н., професор

В. о. ректора Київського національного
економічного університету імені Ватислава Гетьмана

А.М. Колот

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	7
1.1. Особливості двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації.....	7
1.2. Еволюція двосторонніх економічних відносин.....	11
1.3. Методика оцінювання ефективності.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ.....	24
2.1. Структура економічного співробітництва.....	24
2.2. Динаміка економічних відносин.....	32
2.3. Регулювання економічного співробітництва.....	37
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ.....	45
3.1. Механізм розвитку.....	45
3.2. Інструменти диверсифікації.....	48
3.3. Імплементация досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір.....	53
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Поглиблення зовнішньоекономічних зв'язків є однією з основних передумов економічного розвитку країн, особливо в умовах глобалізації. Стрімке прискорення глобальних процесів у світовій економіці є результатом низки технологічних, економічних та політичних факторів. З кожним днем глобалізація набуває все більших масштабів та торкається практично всіх сфер суспільного життя.

Перетворення світового господарства на цілісну глобальну виробничу систему відкриває перед людьми широкі перспективи для співробітництва та спільного подолання негативних наслідків глобалізації. На тепер питання міжнародного економічного співробітництва України з іншими країнами є особливо актуальним.

Як член Європейського Союзу, Республіка Хорватія завжди підтримувала Україну на її шляху до членства в ЄС. Уряд України зацікавлений у поглибленні економічної співпраці з Хорватією у традиційних галузях промисловості, енергетиці, сільському господарстві, туризмі, а також у започаткуванні двостороннього партнерства в нових найбільш актуальних галузях. Зокрема у сфері цифровізації та кібербезпеки.

Важливим механізмом українсько-хорватського партнерства також залишається створена за ініціативи Андрея Пленковича, Прем'єр-міністра Хорватії, двостороння робоча група з питань співпраці.

На сьогоднішній день для України актуальними є кроки щодо активізації економічної співпраці з Республікою Хорватія, а також щодо розвитку туризму та реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення даного питання належать праці українських дослідників у галузі міжнародних економічних відносин. Йдеться про праці таких фахівців, як А.Поручник, А.Філіпенко,

Б. Духницький, В. Власов, Є. Савельєв, З. Макогін, І. Бураковський, І. Пузанов, М. Пугачов, О. Чугаєв, О. Яценко, С. Радзієвська, Т. Зінчук, Т. Осташко та інших.

Основні постулати першого напрямку розвитку теорії євроінтеграції досить чітко викладені у праці англійця Алі М. Ель-Аграа. Дослідження даної теми присвячено праці таких зарубіжних науковців, як Д. Дайнен, Н. Мусис, М. Кітінг, Дж. Логлін, Р. Хадсон, А. Вільямс та інші.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – виявити характер, особливості та динаміку розвитку економічного співробітництва України з Хорватією.

Відповідно до мети дослідження було вирішено такі **завдання**:

- вивчення особливостей двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації;
- дослідження еволюції двосторонніх економічних відносин;
- вивчення підходів до методики оцінювання ефективності економічних відносин;
- дослідження структури економічного співробітництва України з Хорватією;
- аналіз динаміки економічних відносин України з Хорватією;
- дослідження й аналіз регулювання економічного співробітництва України з Хорватією;
- визначення механізмів розвитку економічного співробітництва України з Хорватією;
- дослідження інструментів диверсифікації економічного співробітництва;
- надання рекомендацій щодо імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір.

Об'єктом дослідження є процес розширення двосторонніх економічних зв'язків в умовах Європейської інтеграції.

Предметом дослідження виступає диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією.

Методологічною основою дослідження є сукупність як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання, емпіричного і теоретичного рівнів дослідження, які застосовувались на різних етапах, а саме:

- методи індукції, дедукції, абстрагування, узагальнення, аналізу і синтезу – при теоретичному узагальненні й формулюванні мети, завдань, об’єкта і предмета дослідження, висновків, удосконалення категорійно-понятійного апарату, а також: при виявленні особливостей, проблем, суперечностей розвитку економічного співробітництва України з Хорватією в умовах глобалізації та надання рекомендацій щодо шляхів їх вирішення; при розробці основних цілей стратегії розвитку двостороннього економічного співробітництва між країнами;

- історичний метод – при дослідження еволюції двосторонніх економічних відносин;

- логіко-структурний аналіз – при систематизації особливостей двосторонніх економічних зв’язків в умовах глобалізації;

- програмно-цільовий метод – при формуванні ключових напрямів механізму розвитку економічного співробітництва України з Хорватією та рекомендацій щодо імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір;

- формально-правовий метод – при аналізі підходів до методики оцінювання ефективності економічних відносин та інструментів диверсифікації економічного співробітництва;

- метод моделювання – при здійсненні кореляційно-регресійного аналізу торговельно-економічного співробітництва України та Хорватії;

- статистичний та структурно-функціональний методи – при аналізі структури економічного співробітництва України з Хорватією та динаміки економічних відносин;

- метод комплексного аналізу та узагальнення – для формулювання наукових визначень, висновків, що виносяться на захист.

Емпіричною основою дослідження стали політичні та нормативно-правові документи, що регулюють процеси економічного співробітництва України з

Хорватією, статистична інформація, матеріали моніторингу ЗМК, а також особисті спостереження.

В якості **інформаційної бази** використані законодавчі акти, статистичні матеріали міжнародних організацій, державних, регіональних і галузевих статистичних довідників; інформаційні бюлетені, монографічні видання вітчизняних і зарубіжних дослідників; публікації міжнародних компаній; матеріали міжнародних конференцій, інформація мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДВОСТОРОННЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Особливості двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації

Нині світова економіка характеризується значними змінами, які суперечать класичним принципам глобалізації та інтернаціоналізації світового господарства. Геоекономічна та геополітична криза призводить до природної зміни однополярного утворення, що є причиною штучних торговельних воєн та сплеску комплексного протекціонізму. Водночас багатосторонній формат економічних відносин країн, який передбачає врегулювання таких конфліктів, має системні дисбаланси, ключовим елементом яких є «кооперативна сила».

Водночас глобальна цифровізація вже є загальним трендом економічного розвитку, який визначає конкурентоспроможність держави у світовій економіці. Цей процес характеризується всебічним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій та наскрізних технологій, що призводить до якісних трансформаційних процесів у національних економіках, міждержавних відносинах та багатосторонньому співробітництві.

За цих обставин відбувається зміна фундаментальних засад зовнішньоекономічної політики держави, ринкові аспекти якої набувають нових елементів. Це означає необхідність перегляду концепцій двостороннього економічного співробітництва.

Цифрова економіка – це система економічних відносин, заснована на реалізації цифрового людського потенціалу шляхом використання інформаційно-комунікаційних і наскрізних технологій, що функціонує в сталому інноваційно-орієнтованому інституційному середовищі, спрямованому на підвищення

продуктивності та покращення добробуту суспільства у виробництві, розподілі, обміні та споживанні товарів і послуг [1].

За оцінками McKinsey, одне нове робоче місце в секторі ІКТ стимулює створення 2-4 робочих місць в економіці в цілому. За оцінками PWC, зростання цифровізації на 10 % знижує рівень безробіття на 0,84 % [2, с. 9]. Власне, впровадження цифрових технологій та розвиток цифрової економіки на глобальному рівні призводить до вирішення глобальних економічних проблем.

Особливе значення в масштабах цифровізації світової економіки набуває трансформація сучасних засад економічної діяльності, що передбачає зміну характеристик виробництва та споживання, створення нових галузей і ринків. Більше того, відбувається формування нової парадигми світової економіки, яка дозволяє об'єднати країни в концепції цивілізаційного розвитку, орієнтованого на якісне зростання [3, с. 20].

Основними причинами зазначеного вище процесу є наступні:

- висока науково-технічна спрямованість господарської діяльності, що передбачає формування ієрархії світового господарства, внаслідок чого розвинені країни прагнуть зберегти зовнішньоекономічне панування, а країни, що розвиваються, спрямовані на зміну власного статусу як кадровий донор і сировинний придаток;
- обмеженість ресурсів для задоволення соціально-економічних потреб;
- глобальне зростання населення в поєднанні зі збільшенням економічного розриву між багатими та бідними.

Розвиток цифрової економіки активізує процеси глобальної економічної трансформації, які потребують врахування сучасних технологічних трендів, зокрема [4]:

1. Робототехніка та сенсорика. Зараз середньорічні темпи зростання світового ринку робототехніки становлять від 7 % до 15 % залежно від галузей, що призводить до підвищення продуктивності, мінімізації кількості нещасних випадків на виробництві, оптимізації бізнес-процесів і зниження витрат на електроенергію.

2. Квантова технологія. В найближчому майбутньому очікується збільшення потужності комп'ютерів, які будуть вирішувати спеціалізовані задачі, що вимагають високого ступеня надійності обчислень.

3. Штучний інтелект і нейротехнології. Ринок штучного інтелекту за останні три роки виріс більш ніж у 2,5 рази. У результаті відбувається новий рівень розвитку штучного інтелекту, який передбачає поступову перебудову світового ринку праці та появу нових форм правових відносин між людьми та роботами.

4. Big Data. Обсяг світового IP-трафіку за останні три роки зріс у 1,5 рази, що передбачає розширення можливостей обробки неструктурованих даних, підвищення вимог до стандартів збору, зберігання та обробки інформації, жорсткіші правила захисту даних, розвиток предиктивної аналітики.

5. Технологія blockchain. Ринок технологій розподіленого реєстру за останні три роки зріс майже в 1,5 рази, що дозволяє мінімізувати кількість посередників у бізнес-процесах, спростити міжнародні перекази та підвищити безпеку транзакцій.

6. Нові технології виробництва. Обсяг ринку смарт-технологій за останні п'ять років зріс майже в 1,5 рази, у результаті чого прискорився процес екологізації світової економіки та підвищення рівня кастомізації товарів і послуг.

7. Технології віртуальної та доповненої реальності, ринок яких протягом 2016-2018 рр. зріс майже втричі. Як наслідок, спостерігається розвиток віртуальної реклами й освіти, соціальної активності пенсіонерів та людей з інвалідністю.

8. Бездротовий зв'язок. Розвиток цього напрямку дозволяє мінімізувати витрати компаній. Це спрямовано на зменшення ролі географічного чинника у зовнішньоекономічній діяльності та оптимізацію господарської діяльності.

9. Комерція та Інтернет. Розвиток технології M2M, що передбачає створення компаній нового типу на основі інтеграції інформаційних і виробничих процесів [5].

При цьому визначальним елементом світового господарства залишається людина. Автоматизовані технологічні системи не мають можливості приймати рішення в екстраординарних ситуаціях. Це передбачає наявність визначень предметних завдань, що регулюють роботу механізму. Отже, техніка є результатом

наукової діяльності індивіда і має статус засобу, що дає людині можливість досягти певних цілей. Ефективність цифрової економіки визначається досягнутими економічними показниками, успішність яких багато в чому залежить від компетентності робочої сили.

Крім того, штучний інтелект може неправильно інтерпретувати певні події. Саме людина є зберігачем інформації, яка відображає досвід минулих поколінь. Рефлексія передової думки та зібраних знань передбачає появу якісно нової екосистеми, що дозволяє приймати стратегічні рішення [6, с. 19].

Цифрова економіка має підлягати комплексному контролю та регулюванню з боку держави, основою якого стане концепція цифрового менеджменту за принципом «зв'язаності» суб'єктів господарювання. Держава через систему національних інституцій формує цифрове інституційне середовище, яке регулює господарську діяльність суб'єктів господарювання.

При цьому держава прагне створити систему, яка б забезпечувала інформаційну безпеку та економічну незалежність країни від внутрішніх і зовнішніх загроз. Невід'ємним елементом цих дій є розвиток сприятливого інституційного середовища, що враховує всі п'ять груп інститутів розвитку цифрової економіки: регуляторні інститути, заклади освіти, заклади культури, інститути науки, інститути зайнятості [7, с. 26-30].

Крім того, сучасна цифрова система висуває нові вимоги до учасників ринку праці, що зумовлює об'єктивну необхідність координації на державному рівні процесу оволодіння трудовими ресурсами цифрових компетенцій.

Як наслідок, сучасна цифрова трансформація, будучи невід'ємною частиною світових економічних процесів, впливає на теоретичні основи зовнішньоекономічних зв'язків, передбачаючи необхідність врахування нових показників у дослідженні концептуальних засад світової економіки.

1.2. Еволюція двосторонніх економічних відносин

Двосторонні економічні відносини, минулі та сучасні, завжди користувалися увагою науковців та практиків міжнародних відносин, які займалися питаннями війни та миру, конфлікту та співробітництва, концепцій світового порядку, регіональних інтеграційних процесів, міжнародних інститутів чи зовнішньої політики окремих держав.

Політичні та неполітичні транскордонні відносини двох соціальних суб'єктів – досі найчастіше суверенних держав – у глобальній системі є предметом справжнього наукового інтересу в дослідженні двосторонніх відносин.

Перші спроби дослідження двосторонніх відносин, наприклад, Мюнхенська школа неореалізму [8], віддавали перевагу більш цілісному та контекстуалістичному багаторівневому підходу до аналізу двосторонніх відносин. Однак лише конструктивістський і, перш за все, реляційний поворот у теорії міжнародних відносин [9] наприкінці 1990-х років означав стрибок для галузі: тепер сам предмет дослідження двосторонніх відносин – відносин між акторами – повільно почав зміщувати свій онтологічний фокус із субстанцій на відносини. Це відкрило перспективу нового, справді реляційного дослідження двосторонніх відносин, зосередженого на динамічно-реляційних трансакційних процесах між глибоко соціальними суб'єктами, завжди включеними у своє глобальне середовище.

Реляційний погляд на глобальні відносини досі сприймався скептично серед більшості вчених, однак, враховуючи безперервне переважаюче звичайних, субстанціалістських теорій міжнародних відносин, раннім прикладом того, як динамічно-реляційний підхід до двосторонніх відносин може оновити наше розуміння, була монографія Гарольда Сондерса 2005 року. У монографії він поєднує свій багаторічний практичний досвід дипломата США з реляційним і складним мисленням, завдяки чому дослідження двосторонніх відносин вперше зіткнулися з елементами обох теорій. Для нього відносини – це «простір між». Для

їх наукового аналізу «недостатньо зупинитися на описі кожної сторони відносин і чому кожна сторона діє так, як вона діє. Недостатньо навіть зупинитися на описі того, як і чому кожна сторона реагує на іншу. Необхідно поглибити дослідження, щоб зосередитися на процесі взаємодії між ними» [10].

Водночас подальші теоретичні роздуми про реляційність у міжнародних відносинах [11; 12; 13] показують, що, принаймні з точки зору дослідження двосторонніх відносин, більшість динамічно-реляційних досліджень все ще надто сильно зосереджуються на питанні формування ідентичності. Незмінний рефлекс маргіналізувати як контекст, так і індивіда посилює цю тезу – справді, головна сутність теорій економічних відносин полягає в тому, що форми відносин мають бути абстраговані від їх змісту та контексту з метою причинного висновку.

Ці теорії зменшують суб'єктивні мотиви на користь того, що науковці часто називають «структурними» силами» [11]. Таким чином, можливості розуміння динаміки двосторонніх трансакційних процесів залишаються обмеженими навіть у реляційній перспективі. Гарольд Сондерс спробував усунути обидва обмеження за допомогою аналітичного апарату, який, окрім ідентичності акторів, також включає їхні інтереси, структури влади, уявлення та стереотипи, а також процеси та шаблони їхніх трансакційних процесів.

Ці міркування вказують напрямок, де двосторонні відносини дедалі більше розуміються як динамічні відносини та складні соціальні процеси.

Міжнародні економічні відносини – це сукупність взаємовигідних зв'язків між державами світу, які перебувають у взаємному обміні товарами, послугами, духовними та матеріальними благами, робочою силою, капіталом та іншими факторами виробництва на платній та безоплатній основі.

Основою міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля. Міжнародна торгівля є специфічною формою обміну продуктами праці між продавцями і покупцями різних країн, що є вихідним видом світогосподарських зв'язків. Міжнародна торгівельна діяльність є значним засобом збалансованості серед можливостей виробництва країн і перевагами людей. За допомогою

міжнародної торгівлі країна може купувати товари, яких недостатньо на внутрішньому ринку та експортувати надлишок.

В даний час інтенсивне сприяння держави світовій торгівлі має безліч переваг: вона дає можливість найбільш ефективно використовувати існуючі в країні ресурси, у найкоротші терміни реалізувати структурну перебудову власної економіки, мати доступ до науково-технічних відкриттів, а також найбільш повно задовольняти потреби населення.

Зовнішньоекономічна діяльність — це процес реалізації зовнішньоекономічних зв'язків шляхом здійснення торговельного обміну, спільного підприємництва, надання послуг, різних форм економічного та науково-технічного співробітництва, проведення валютних та фінансово-кредитних операцій.

Зовнішньоекономічна діяльність має важливе значення для економіки країн світу. Вона сприяє припливу до регіонів фінансових ресурсів, додаткових інвестицій, впровадження сучасних технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємств. Розширення торговельно-економічних зв'язків з іншими країнами зміцнює міжнародне співробітництво та відносини між державами.

Зовнішня торгівля стала найпершою формою зовнішньоекономічних зв'язків та найважливішою сферою діяльності будь-якої держави. За тривалий період торговельних відносин зовнішня торгівля стала основним чинником економічного зростання країн. Зовнішня торгівля є основним напрямом зовнішньоекономічної діяльності, що охоплює міжнародний обмін товарами, послугами і капіталом на комерційній основі.

Очевидно, нині велика роль зовнішньої торгівлі між країнами та її значення для економіки країн продовжує зростати. Розвиток зовнішньої торгівлі дозволяє встановити рівновагу між надлишками та дефіцитом у господарстві окремих країн.

Вперше переваги торгівлі зміг пояснити А. Сміт у своїй теорії абсолютних переваг. Ця теорія дозволяє зрозуміти значимість торговельних відносин між країнами.

Послідовник А. Сміта – Д. Рікардо ще у XIX столітті сформулював принцип порівняльних переваг, в основі якого не абсолютні, а відносні витрати. Це дає можливість вести досить ефективний бізнес та отримувати переваги обміну результатами господарської діяльності та з більшими, ніж у конкурентів, абсолютними перевагами.

Теорія порівняльних переваг – універсальна теорія, яка доводить переваги будь-якого поділу праці як між націями, так і між регіонами, підприємствами і підприємцями всередині національних господарств.

Можлива ситуація, коли країна має абсолютну перевагу у витратах за двома видами товарів, виробляючи товари з меншими витратами, ніж інша країна. Рікардо показав, що навіть у такій ситуації може виникнути торгівля між країнами. Оскільки цій державі вигідніше сконцентрувати зусилля на виготовленні товарів, у яких країна досягла порівняно більшої ефективності, та імпорту тих товарів, в яких порівняльна перевага є мінімальною.

На підставі теорій абсолютних і порівняльних переваг можна пояснити спеціалізацію країн при виробництві конкретних продуктів. В теорії порівняльних переваг важливе значення має розбіжність країн в особливостях природно-кліматичних умов, технологічної забезпеченості і розбіжності у людських і сировинних умовах. Умови виробництва значно впливають на виробничі можливості країн.

Роль концепції порівняльних переваг Д. Рікардо у зовнішній торгівлі полягає в тому, що теорія є основним аргументом на користь вільної торгівлі і виступає проти використання мит та загалом політики протекціонізму, які мають негативні наслідки для економіки та можуть призвести до падіння виробництва.

Теорія порівняльних переваг ще раз доводить, що зовнішня торгівля між країнами має виключно позитивний ефект. Підтвердженням цієї точки зору є інші не менш важливі аргументи.

По-перше, країна може виробляти товари з надлишком та експортувати їх до інших країн, тим самим збільшуючи грошові надходження. Зростання обсягів

виробленого товару призведе до зниження собівартості своєї продукції, що сприяє формуванню порівняльних переваг.

По-друге, зовнішня торгівля є стимулом для розвитку економіки країн.

По-третє, за рахунок збільшення значення торговельних відносин між державами, підвищується якість виробленої продукції, оскільки суб'єкти господарювання будуть змушені взаємодіяти зі збільшеною кількістю конкурентів.

1.3. Методика оцінювання ефективності

Чинниками ефективного розвитку двосторонніх міждержавних економічних відносин є:

– універсальні – використання можливостей глобалізаційних процесів для національного розвитку, об'єктивне зростання національних економік, затребуваність міжнародного торговельно-економічного співробітництва, соціально-економічної взаємодії двох культур;

– специфічні – порівнянність соціально-економічних політик країн, спрямованих на реалізацію переваг ринкової економіки за активного соціального захисту громадян, вплив міжнародного співробітництва на активізацію передових галузей національних економік та ліквідацію відставання окремих галузей.

Розглянемо основні теоретичні основи методик оцінювання ефективності двостороннього економічного співробітництва.

Моделі гравітації. Оцінка змін зовнішньоекономічної діяльності в процесі глобальної цифровізації зумовлює використання специфічних методик оцінювання ефективності. До них відноситься рівняння гравітації. У 1962 році Дж. Тінберген запропонував гравітаційну модель міжнародної торгівлі. У своїй роботі автор керувався законом всесвітнього тяжіння Ньютона, стверджуючи, що торгові відносини між країнами прямо пропорційні масштабу економіки і обернено пропорційні відстані між ними [14]:

$$E_{ij} = a_0 Y_i^{a_1} Y_j^{a_2} D_{ij}^{a_3} \quad (1.1)$$

Ліннеман взяв до уваги політичні та культурні елементи в аналізі детермінант торгівлі, які були виражені в термінах чисельності населення та існуючих переваг [15]. На його думку, гравітаційна модель має такий вигляд:

$$X_{ij} = B_0 Y_i^{B_1} Y_j^{B_2} N_i^{B_3} B_j^{B_4} D_{ij}^{B_5} A_{ij}^{B_6} P_{ij}^{B_7} e \quad (1.2)$$

Пізніше Г. Бергстранд формує основне рівняння міжнародної торгівлі з урахуванням множинності показників гравітаційної моделі Андерсона [16; 17]:

$$PX_{ij} = B_0 Y_i^{B_1} Y_j^{B_2} D_{ij}^{B_3} A_{ij}^{B_4} u_{ij} \quad (1.3)$$

де PX_{ij} – грошовий потік з країни i до країни j , дол.,

Y_i та Y_j – ВВП у країнах i та j ,

D – відстань між країнами i та j ,

A_{ij} – інші фактори, що впливають на відносини між країнами,

U_{ij} – ймовірність похибки [$E(\ln u_{ij}) = 0$].

Особливе місце в теорії гравітації займають питання гетероскедастичності (мінливості дисперсії помилок від одного об'єкта до іншого) даних. При емпіричному моделюванні процесів економічного співробітництва часто використовувалася не мультиплікативна форма рівняння, а логарифмічно-лінеаризована. Наявність у статистичному ряді неоднорідних і нульових значень призводить до неспроможності методу найменших квадратів (МНК) при оцінці коефіцієнтів [18]. Дж. Сілва і С. Тенрейро розв'язали цю проблему за допомогою методу максимальної правдоподібності Пуассона в аналізі гравітаційних рівнянь, що дозволяє уникнути неоднорідності спостережень [19].

А. Шумілов наголошує, що вибір того чи іншого методу значною мірою залежить від властивостей даних, що розглядаються (гетероскедастичність-гомоскедастичність, велике-мале число нульових спостережень тощо) [18].

Рівняння гравітації дозволяє комплексно охарактеризувати ефективність двосторонніх економічних відносин країн, при цьому в якості індикаторів гравітації можуть використовуватися не тільки стандартні показники, а й географічні особливості (спільний кордон, континент), торговельні угоди, обмінний курс, індекс споживчих цін, національна мова, релігія тощо [20].

Зосереджуючись на цифровізації світової економіки, слід зосередити увагу на появі товарів, створення яких передбачає наявність інформаційно-комунікаційних технологій. До них належать: комунікаційне обладнання, побутова електроніка, комп'ютери, периферійне обладнання тощо. Крім того, активно розвиваються комп'ютерні, телекомунікаційні та інформаційні послуги, що особливо важливо в контексті уособлення розвиненої держави з високою часткою доходу у сфері послуг.

Зазначені зміни торкаються спеціального питання гравітаційної теорії, а саме – «свідстань смерті» в епоху глобалізації. Ж. Мело, Ж. Ф. Брун, С. Каррере, П. Гіламон у своїй роботі «Has distance died: Evidence from a panel gravity model» на основі рівняння гравітації з урахуванням розширеної функції торговельних бар'єрів проаналізували цей аспект. У результаті еластичність торгівлі щодо відстані, наприклад, зменшилася на 11 % між 1962 і 1996 роками. При цьому автори відзначають той факт, що бідні країни ізольовані від хвиль глобалізації, тоді як розвинені країни отримують максимальну вигоду [21]. Це зумовлено процесом формування ідеології технологічного розвитку, спрямованої на реалізацію технологічного потенціалу, розширення програми державних інноваційних досліджень та забезпечення безперервного трансферу знань зі сфери виробництва у сферу споживання [22, с. 560].

Поява та розвиток цифрової економіки поглибили ці процеси, що характеризується зміною ефекту відстані у зовнішньоекономічній діяльності держави. Якщо на початку експортоорієнтована держава була зобов'язана

враховувати логістичний аспект як один із основних елементів моделі ефективного функціонування ринку, то сьогодні розвинутий сектор послуг з належним рівнем спеціалізації дозволяє усунути цей елемент ринкових витрат. Тому, якщо класична гравітаційна теорія припускає більш тісну економічну взаємодію сусідніх держав (особливо тих, що мають спільний кордон), то в рамках цифрової економіки особливе місце в рівнях цифровізації відводиться відстані. Вважаємо, що гравітаційне рівняння двосторонніх економічних відносин в умовах цифровізації світової економіки має мати такий вигляд:

$$\ln T_{ij} = a_0 + a_1 \ln Y_i + a_2 \ln Y_j + a_3 \ln DigD_{ij} \quad (1.4)$$

де T_{ij} – товарообіг між країнами i та j ,

Y_i та Y_j – ВВП у країнах i та j ,

$DigD_{ij}$ – цифрова відстань між країнами i та j ,

a_1, a_2, a_3 – коефіцієнт еластичності.

Припускаємо, що враховуючи багатофакторний вплив світової економіки, існує об'єктивна потреба враховувати фіктивні змінні, які безпосередньо впливають на цифрову економіку. Спільний кордон матиме не стільки географічний, скільки психологічний та історичний контекст, який забезпечить зручність ведення бізнесу з сусідніми країнами. Крім того, важливо враховувати спільну мову як елемент взаємопроникнення економік та інтеграційну взаємодію як показник легкості ведення бізнесу на міждержавному рівні. Перетворене рівняння 1.4 матиме наступний вигляд:

$$\ln T_{ij} = a_0 + a_1 \ln Y_i + a_2 \ln Y_j + a_3 \ln DigD_{ij} + a_4 \ln CB + a_5 \ln CL + a_6 \ln Integr \quad (1.5)$$

де CB – спільний кордон,

CL – спільна мова,

$Integr$ – інтеграційне співробітництво.

Дані про відстані спільного кордону між країнами, спільну мову та інтеграційне співробітництво можна отримати з офіційного порталу бази даних СЕРПІ (Centre d'Etudes Prospectives et d'Informations Internationales).

Рівняння гравітації часто мають ряд додаткових критеріїв, які зумовлюють необхідність використання певних параметрів при оцінці економічних процесів.

У сучасних умовах існування світового господарства не завжди можна аргументувати причини економічних дій. Різні типи двосторонніх економічних відносин мають індивідуальні особливості, що породжують багатофакторну економіку.

Вважаємо, що повний набір гравітаційного рівняння дозволить мінімізувати ймовірність помилки розрахунків при складанні прогнозів ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Модель Вінера. До розробки моделі Вінера загальноприйнятою думкою було те, що торговельні угоди мають тенденцію покращувати добробут, оскільки вони передбачають певний ступінь лібералізації торгівлі. Модель Вінера була важливою, оскільки вона розвінчала цей міф, показавши, що торгова угода може мати негативний вплив на добробут. Його модель залишається важливою як аналітична основа, оскільки вона визначає деякі умови, які визначають, коли ЗВТ буде шкідливою чи не шкідливою. Ключовими поняттями в його моделі є створення торгівлі та перенаправлення торгівлі. Згідно моделі Вінера, створення торгівлі – це витіснення менш ефективного національного виробництва на користь більш ефективного виробництва в країні-партнері, тоді як перенаправлення торгівлі – це витіснення більш ефективного імпорту з країн-непартнерів на користь менш ефективного імпорту з країн-партнерів.

Вінерівський аналіз містить кілька припущень. По-перше, існує припущення, що найдешевшим джерелом імпорту є країна-аутсайдер. Якщо це змінити, щоб зробити країну-партнера найдешевшим джерелом імпорту, тоді буде легко показати, що ЗВТ матиме лише ефект створення торгівлі, оскільки імпорт надходитиме з цієї країни-партнера до та після ЗВТ, тобто не буде жодного

відволікання торгівлі. Отже, ЗВТ була б однозначно вигідна країні. Іншими словами, ЗВТ матиме такий же ефект, як і недискримінаційна лібералізація.

По-друге, існує припущення, що країна походження вводить недискримінаційні тарифи до ЗВТ. Якщо до ЗВТ країна базування вводила різні тарифні ставки на імпорту із різних джерел, тоді може бути три результати залежно від відносних цін, включаючи тарифи партнера по ЗВТ та країни-аутсайдера:

– якщо до ЗВТ, ціна партнера з урахуванням тарифу була нижчою за ціну аутсайдера з урахуванням тарифу, тоді буде лише створення торгівлі;

– якщо до ЗВТ ціна партнера з урахуванням тарифу була вищою за ціну аутсайдера з урахуванням тарифу, а після ЗВТ безмитна ціна партнера все ще залишалася вищою за ціну аутсайдера з урахуванням тарифу, тоді ЗВТ не матиме впливу на країну;

– якщо до ЗВТ ціна партнера з урахуванням тарифу була вищою за ціну стороннього партнера з урахуванням тарифу, а після ЗВТ безмитна ціна партнера була нижчою за ціну стороннього партнера з урахуванням тарифу, тоді ЗВТ спричинить як створення торгівлі, так і перенаправлення торгівлі в країні.

По-третє, модель припускає, що країна-імпортер невелика в економічному сенсі, і кожен іноземний експортер постачається за єдиною ціною. Це припущення означає, що країна завжди імпортує товар лише з однієї іноземної країни і ніколи не з кількох країн. Це припущення нереалістичне у випадку товару з кількома різновидами; але навіть у випадку однорідного товару країна може імпортувати з багатьох джерел – як членів ЗВТ, так і країн, що не є членами – оскільки жодне джерело не в змозі задовольнити попит країни. Припущення також означає, що умови торгівлі імпортера не змінюються по відношенню до конкретного торгового партнера. Численні джерела імпорту та зміни умов торгівлі можливі, якщо попит країни-імпортера достатньо великий, щоб впливати на ціни, за якими іноземні експортери постачають свої товари.

Багато інших авторів внесли свій внесок у теорію ЗВТ після новаторської роботи Вінера. Вінерівський аналіз тепер вписується в ширшу теорію, яку Ліпсі та Ланкастер [23] називають загальною теорією «другого найкращого». Ця теорія

стверджує, що в умовах спотвореної економічної системи усунення одного набору викривлень не гарантує покращення загального економічного добробуту, доки інші економічні викривлення залишаються незмінними. У контексті ЗВТ ця теорія передбачає, що зниження тарифів на дискримінаційній основі може не покращити добробут окремих країн або світової економіки, оскільки деякі тарифи зберігаються.

Модель Ллойда-Макларена. Попередні моделі корисні, якщо необхідно лише передбачити напрямок, у якому піде добробут країни після угоди про ЗВТ. Однак вони не піддаються практичній оцінці масштабів змін у добробуті країни. Вони не є ні достатньо загальними, щоб врахувати різноманіття торговельних товарів і торговельної політики, ні достатньо гнучкими з точки зору припущень, і їм бракує конкретних формулювань. З цих причин сучасний кількісний аналіз впливу ЗВТ на добробут покладається на теоретичні моделі, які мають вищі виміри з точки зору товарів і торговельних партнерів, а також загальної рівноваги [24; 25; 26; 27; 28]. Ці теоретичні моделі охоплюють багато деталей про структуру виробництва, споживання та торгівлі в економіці, щоб забезпечити загальний і насичений аналіз торговельної політики.

Щоб кількісно оцінити вплив ЗВТ на добробут, ці моделі визначають, скільки витрат буде потрібно після угоди ЗВТ, щоб відновити добробут домогосподарств до рівня, який існував до ЗВТ. Якщо ця сума додатна, тоді ЗВТ має зменшити добробут на цю суму. Якщо ця сума є від'ємною, тоді ЗВТ має підняти добробут на цю суму. Відповідно до прийнятного набору припущень, моделі можуть пов'язати цей показник добробуту ЗВТ зі змінами ключових показників, таких як обсяги торгівлі, умови торгівлі, виробництво та споживання тощо. Поки доступні статистичні дані за цими ключовими показниками, практичне застосування цих моделей є можливим і відносно легким. Щоб кількісно оцінити вплив ЗВТ на добробут, аналітику потрібно лише знати, наскільки національний добробут у цих моделях відповідає ключовим показникам.

Проілюстрована модель застосовується до дуже загальної неокласичної економіки, яка, по суті, заснована на оптимізації поведінки всіх агентів. Модель

дозволяє вивчати різні товари, фактори та домогосподарства. Більше того, це справедливо для виробничих структур із проміжними ресурсами, що продаються, а також спеціальними та неспецифічними ресурсами. Модель, однак, припускає неконкурентоспроможну поведінку та ефект масштабу. Розширення моделі для включення цих функцій можливе, але передбачає більш складну теорію [26].

Теорема Кемпа-Вана розглядає, чи завжди може бути ефективним такий економічний механізм, як ЗВТ, якщо він побудований правильно. Саме це питання лежить в основі теореми Кемпа-Вана [29] і в розширенні ЗВТ Панагарії та Крішні [30]. Теорема проста і вимагає трьох елементів. По-перше, країни-учасниці регіональної угоди повинні запровадити набір зовнішніх тарифів, щоб імпорт із країн-аутсайдерів не змінювався; тобто, якщо існує потенційне відволікання торгівлі з одного стороннього ринку, тоді зовнішні тарифи повинні бути знижені, щоб гарантувати, що дискримінація, властива регіональній угоді, не змінить торгівлю з цим ринком. По-друге, регіональна угода мала б охоплювати повну внутрішню вільну торгівлю, що призвело б до підвищення її ефективності. По-третє, оскільки теоретично можливо, що деяким країнам у регіональній угоді ця домовленість буде гіршою (наприклад, залежно від впливу зовнішніх тарифів), повинен існувати механізм компенсації. Таким чином, Кемп і Ван показали, що теоретично завжди можливо сформулювати регіональну угоду, яка підтримує або покращує добробут її окремих членів, створює покращення для групи та не завдає шкоди решті світу.

Хоча протягом багатьох років це вважалося лише теоретичною можливістю, яка не мала особливого значення для політиків, прийняття ідеї «відкритого регіоналізму» призвело до її популярності. Відкритий регіоналізм – це недискримінаційний підхід до регіоналізму, що характеризується узгодженою лібералізацією торговельних бар'єрів у межах групи, яка також поширюється на аутсайдерів. Таким чином, цей підхід не мав би відволікання торгівлі, оскільки він був би недискримінаційним, і все ж він мав би сприяти торгівлі, а отже, був би однозначно ефективним. Незважаючи на те, що цей тип відкритого регіоналізму є цікавим з економічної точки зору, у реальному світі існує принаймні дві проблеми.

По-перше, з політичної точки зору, дещо простодушно очікувати, що члени регіональної торгової угоди поширять зусилля з лібералізації на аутсайдерів без будь-якої взаємності. По-друге, в рамках регіональних угод досить важко запровадити механізм компенсації, який був би необхідним для забезпечення результатів, яких прагнуть Кемп і Ван.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ

2.1. Структура економічного співробітництва

Основними торговельними партнерами Хорватії є інші країни ЄС, на які припадає близько 74 % обсягу імпорту країни. Частка України в імпорті Хорватії становить 0,15 %.

За результатами 2021 року відбулося помітне зростання двостороннього товарообігу між Україною і Хорватією, який склав 113,1 млн дол. США (+37,2 %). Експорт збільшився на 54,6 % і досяг позначки 45,7 млн дол. США, імпорт також збільшився на 27,5 % і склав 67,4 млн дол. США. Сальдо торговельного балансу на кінець 2021 року складає –21,7 млн дол. США.

Основними товарними позиціями у 2021 році були наступні:

– експорт – енергетичне обладнання (16,1 % у загальній структурі експорту, +2,4 рази), деревина і вироби з деревини (16,1 %, +58,5 %), електричні машини (12,5 %, +83,1 %), скло та вироби із скла (8,2 %, +3 рази), їстівні плоди та горіхи (7,2 %, +80,1 %), меблі (7,1 %, +32,7 %), вироби з чорних металів (4,1 %, +0,4 %), вата (3,6 %, +27,3 %), пластмаси, полімерні матеріали (2,9 %, +48,5 %), цукор і кондитерські вироби з цукру (2,8 %, +11,1 %).

– імпорт – фармацевтична продукція (36,4 % у загальній структурі імпорту, +35,4 %), енергетичне обладнання (22,1 %, +14,7 %), ефірні олії (13,2 %, +36,3 %), готові продукти із зерна (2,7 %, +29,7 %), електричні машини (2,6 %, –2,7 %), вироби з чорних металів (2,2 %, +70,1 %), пластмаси, полімерні матеріали (2,2 %, +96,5 %), продукти з м'яса, риби (2,1 %, +2,6 %), різні харчові продукти (1,6 %, +59 %), тютюн і промислові замітники тютюну (1,5 %).

Таблиця 2.1 – Динаміка зовнішньої торгівлі товарами у 2017-2021 рр. (млн. дол. США) [31]

	2017	2018	у % до 2017	2019	у % до 2018	2020	у % до 2019	2021	у % до 2020
Обсяг	55,3	81,5	+47,3	89,7	+10	82,4	-8,1	113,1	+37,2
Експорт	24,2	35	+44,8	37,2	+6,2	29,6	-20,4	45,7	+54,6
Імпорт	31,1	46,4	+49,2	52,5	+13	52,8	+0,6	67,4	+27,5
Сальдо	-6,9	-11,4	-	-15,3	-	-23,2	-	-21,7	-

У 2021 році обсяги двосторонньої торгівлі послугами між Україною і Хорватією збільшилися на 61,8 % і склали 21,65 млн дол. США. Експорт збільшився на 59,1 % і досяг позначки 11,05 млн дол. США, імпорт також збільшився на 45,4 % і склав 10,6 млн дол. США. Сальдо торговельного балансу на кінець 2021 року є позитивним і становить 0,45 млн дол. США.

Основними позиціями у 2021 році були наступні:

– експорт – транспортні послуги (44 % у загальній структурі експорту, +2,4 рази), ділові послуги (18,5 %, +36,3 %), послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (17,4 %), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (9,5 %, +78,8 %), послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю (3 %, +2 рази), послуги, пов'язані з подорожами (0,9 %, +38,9 %), державні та урядові послуги (0,1 %, +160 разів);

– імпорт – послуги, пов'язані з подорожами (71,7 % у загальній структурі імпорту, +2,5 рази), транспортні послуги (9,9 %, +59,3 %), ділові послуги (7,4 %, –68,8 %), державні та урядові послуги (4,9 %, +83,3 %), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (3 %, –28,6 %).

Таблиця 2.2 – Динаміка зовнішньої торгівлі послугами у 2017-2021 рр. (млн. дол. США) [31]

	2017	2018	у % до 2017	2019	у % до 2018	2020	у % до 2019	2021	у % до 2020
Обсяг	16,5	43,4	+263	39,9	-5,9	14	-64,6	21,65	+61,8
Експорт	3,0	4,2	+40	6,2	+47,6	6,8	-57,1	11,05	+59,1
Імпорт	13,5	39,2	+290,4	33,7	-14,2	7,2	-80,5	10,6	+45,4
Сальдо	-10,5	-35,0	-	-27,5	-	-0,4	-	+0,45	-

Загалом імпорт з України в Хорватію протягом 2017-2021 рр. зріс на 7 % (рис. 2.1).

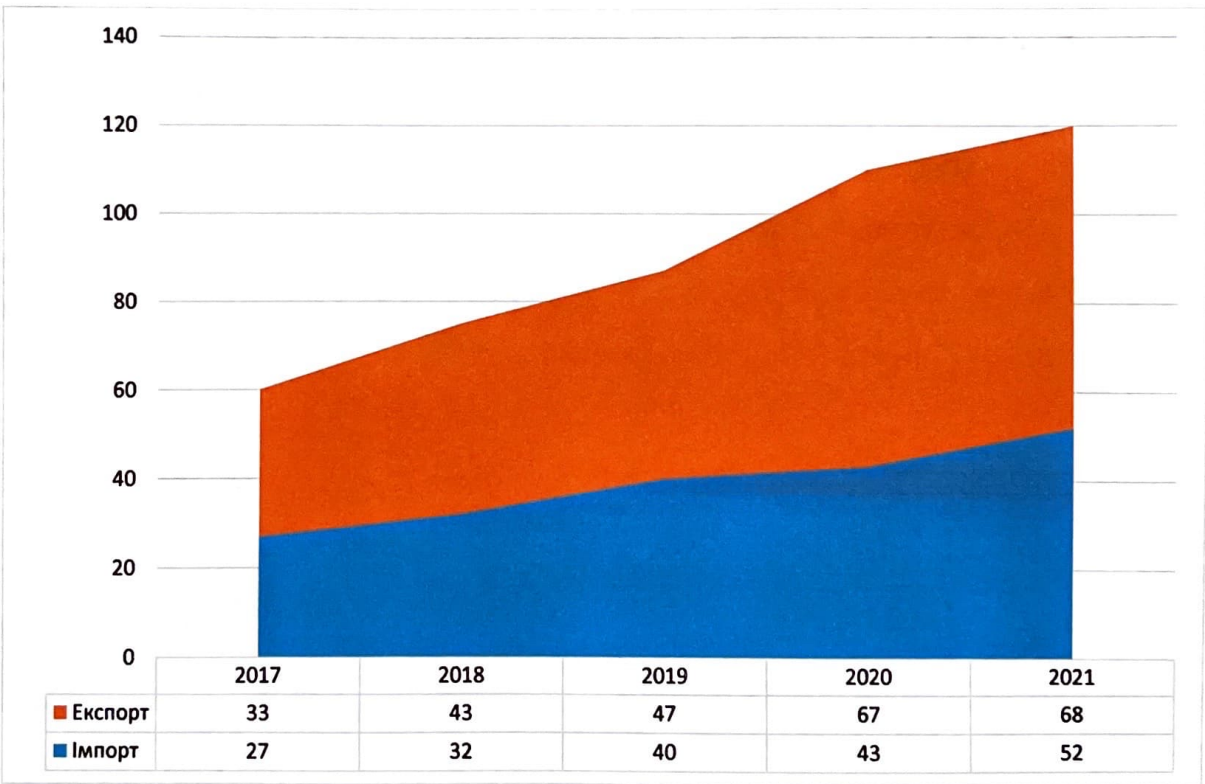

Рисунок 2.1 – Імпорт-Експорт між Україною та Хорватією за 2017-2021 рр., млн дол. США [31]

Рисунок 2.2 – Структура імпорту Хорватії з України у 2021 рр., % [31]

Використовуючи кореляційно-регресійний аналіз визначимо наявність та ступінь тісноти зв'язків між показниками, що розглядаються, враховуючи їх динаміку за 2016 – 2021 роки (табл. 2.3; табл.2.4). На основі отриманих даних побудуємо моделі торговельно-економічного розвитку України і Хорватії.

Таблиця 2.3 – Експорт товарів та послуг з Хорватії та України за 2016-2021 рр., млрд. дол. США (X1) [32]

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Хорватія	24,59	26,28	27,26	29,12	22,50	29,10
Україна	47,01	48,85	48,19	51,71	48,71	43,64

Таблиця 2.4 – Імпорт товарів та послуг до Хорватії та України за 2016-2021 рр., млрд. дол. США (X2) [32]

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Хорватія	24,34	26,40	28,38	30,23	26,52	30,42
Україна	54,93	62,03	63,76	67,42	63,14	71,16

Результуючим індикатором виступатиме валовий внутрішній продукт (Y) – основний показник, що характеризує економічне зростання країни. Для кожної країни обрано чотири показники, які мають найбільших вплив на ВВП, а регресійний аналіз допоможе отримати рівняння валового внутрішнього продукту з урахуванням такого впливу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – ВВП в поточних цінах, млрд. (Y) [32]

Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Хорватія	52,30	56,21	62,25	62,25	57,20	67,84
Україна	93,36	112,09	130,89	153,88	156,62	200,09

Отже, Y – ВВП країни, X1 – експорт товарів та послуг, млрд. дол., X2 – імпорт товарів та послуг, млрд. дол.

Математичне вираження моделі залежності ВВП Хорватії від окремих факторів наступне:

– для Хорватії:

$$Y = -0,133X_1 + 2,308X_2 - 0,776 \quad (2.1)$$

Математичне вираження моделі залежності ВВП України від окремих факторів має наступний вигляд:

$$Y = -3,027X_1 + 6,084X_2 - 101,268 \quad (2.2)$$

де Y – ВВП країни в поточних цінах – це сума доданої вартості по всіх внутрішніх виробникам, плюс будь-які продуктові податки, мінус субсидії, не включені у вартість продуктів. Цей показник обчислюється без урахування вибуття вироблених активів і без урахування виснаження природних ресурсів;

X1 – експорт товарів і послуг включає всі операції між резидентами країни та рештою світу зі зміною права власності на товари, чистий експорт товарів в рамках перепродажу за кордоном, немонетарні золото і послуги від резидентів до нерезидентам. Дані представлені в поточних доларах США;

X2 – імпорт товарів і послуг включає все трансакції між резидентами даної країни і резидентами інших держав. Трансакція має на увазі передачу прав власності на товар, послугу або немонетарні золото від нерезидента до резидента.

Отже, здійснивши кореляційно-регресійний аналіз торговельно-економічного співробітництва України та Хорватії, згрупуємо вихідні дані аналізу та детальніше проаналізуємо отримані математичні вираження моделі залежності ВВП Хорватії від окремих факторів (таблиця 2.6).

Кореляційно-регресійний аналіз розв'язує два основні завдання: визначення за допомогою рівняння регресії аналітичної форми зв'язку між результативним і факторним показниками та встановлення рівня щільності зв'язку між ними. З метою більш детального аналізу нами було проведено регресійний аналіз впливу незалежних змінних величин на залежну. В якості результативної ознаки використано показник валового внутрішнього продукту, який найкращим чином відображає економічний потенціал окремої країни.

Таблиця 2.6 – Математичні вираження моделі залежності ВВП Хорватії та України від окремих факторів [32]

Країна	Коефіцієнт детермінації R- квадрат торговельно-економічного співробітництва
Хорватія	0,901
Україна	0,884

Для аналізу моделі торговельно-економічного співробітництва використаємо вихідне значення кореляційно-регресійного аналізу, а саме – коефіцієнт детермінації R-квадрат, що визначає долю варіації однієї зі змінних, яка пояснюється варіацією іншої змінної.

На прикладі Хорватії R-квадрат приймає значення 0,901, що свідчить про високий ступінь взаємозв'язку між фактичними та передбаченими значеннями (таблиця 2.6). Тобто доля варіації ВВП Хорватії пояснюється варіацією змінних X1 та X2 на 90,1 %, або 90,1 % мінливості в ВВП можуть бути пояснені відмінністю імпорту та експорту. Інші 9,9 % пояснюються впливом інших чинників.

На прикладі України R-квадрат приймає значення 0,884, що також свідчить про високий ступінь взаємозв'язку між фактичними та передбаченими значеннями (таблиця 2.6). Тобто доля варіації ВВП України пояснюється варіацією змінних X_1 та X_2 на 88,4 %, або 88,4 % мінливості в ВВП можуть бути пояснені відмінністю імпорту та експорту. Інші 11,6 % пояснюються впливом інших чинників.

Цікавим є приклад Організація економічного співробітництва та розвитку, яка розробила індикатори для оцінки того, якою мірою країни запровадили та впровадили заходи зі сприяння торгівлі, а також їх ефективність порівняно з іншими. Відібрані заходи називаються специфічними або «обмеженими», оскільки вони зосереджені на державних прерогативах і взяті з Угоди Світової організації торгівлі про спрощення процедур торгівлі.

Отже, існує 11 індикаторів першого рівня, що стосуються процедур імпорту та експорту, кожен з яких поділяється на підіндикатори, загалом 115. Методологія зовсім не складна: оцінка для кожного індикатора першого рівня базується на середньому балі, отриманому для кожного з індикаторів другого рівня (тобто субіндикаторів), тоді як загальна ефективність сприяння торгівлі розраховується на основі середнього значення показників першого рівня.

Розрахувати оцінку показників другого рівня можна двома способами:

1. «Пряма оцінка», де кожному показнику присвоюється оцінка від 0 до 2 (0 – поганий результат, 1 – середній результат і 2 – хороший результат). Дослідники можуть покладатися на загальнодоступні джерела інформації (веб-сайти митниці, офіційні публікації, такі як митні кодекси тощо) та відповіді на анкети, надіслані до відповідних адміністрацій та перевізників, що працюють у всьому світі.

2. «Непряме оцінювання», коли дані беруться з міжнародних звітів, баз даних або інших існуючих джерел того самого типу, а потім перетворюються на бали на основі конкретних правил.

Тому, використовуючи онлайн-інструмент «Симулятор індикаторів сприяння торгівлі», який розробила Організація економічного співробітництва та розвитку, можемо визначити індикатори сприяння торгівлі Хорватії у порівнянні з Україною (рисунок 2.3).

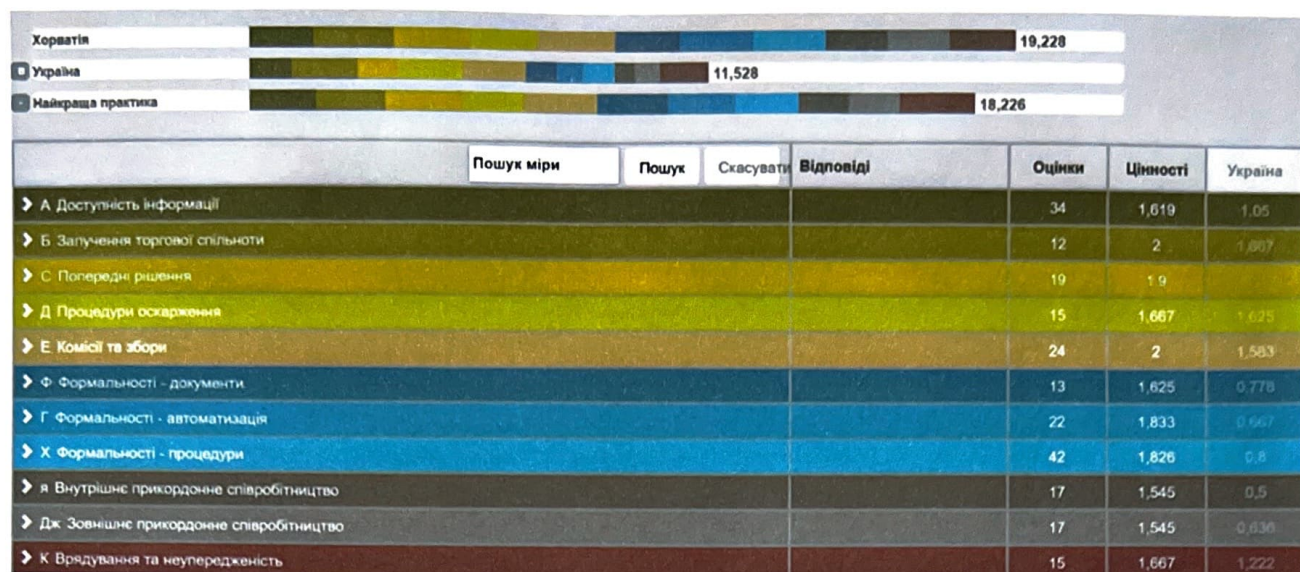

Рисунок 2.3 – Індикатори сприяння торгівлі Хорватії у порівнянні з Україною [33]

Ємність хорватського ринку є відносно невеликою. Водночас, існує потенціал для розширення українського експорту в Хорватії. Упродовж останніх декільком років спостерігається тенденція щодо зростання частки товарів з більшою і високою доданою вартістю, перехід до переважання в українському експорті технологічних товарів над промисловою сировиною та первинною продукцією сільського господарства.

Найбільш ефективним шляхом входження на хорватський ринок є налагодження коопераційних зв'язків з діловими партнерами в Хорватії, зокрема шляхом спільного випуску продукції. Така модель суттєво спрощує залучення фінансування і розширює можливості реалізації своєї продукції за кордоном.

Іншим шляхом експорту для українських виробників є створення в Хорватії дочірньої компанії, що дозволяє зберегти повний контроль над усіма етапами виробництва, експорту, просування, продажу продукції, надає додаткові можливості для освоєння ринків третіх країн.

Перспективним шляхом виходу на ринок Хорватії є участь у тендерах на закупівлю товарів, робіт і послуг.

2.2. Динаміка економічних відносин

Історія двосторонніх економічних відносин між Україною та Республікою Хорватія датується іще 5 грудня 1991 р., коли Хорватський Сабор (парламент) визнав незалежність України [34].

Рамкові умови економічної співпраці з Хорватією, зокрема щодо виходу на ринок для українських експортерів, визначаються положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що набула чинності 01.09.2017 р., насамперед, в частині запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

У відповідь на нинішню кризу в Україні Хорватія надіслала екстрену гуманітарну та технічну допомогу на суму 7,3 мільйона євро та прийняла понад 20 тисяч біженців, яким надали належну освіту, доступ до ринку праці та послуг соціального забезпечення [35].

Як країна, яка нещодавно пережила війну на власній території, Хорватія має унікальний досвід післявоєнного переходу та мирної реінтеграції. Хорватія готова надати підтримку післявоєнному відновленню та відбудові незалежної, суверенної та демократичної України, яка є пріоритетною країною для Республіки з точки зору співробітництва в галузі розвитку. Хорватія також готова до активнішої участі в розмінуванні, враховуючи той факт, що хорватський досвід гуманітарного розмінування дуже застосовний до українського випадку. Крім того, слід зазначити, що захист культурної спадщини також є сферою підтримки Республіки Хорватія. Також Хорватія та Україна вже тісно співпрацюють у таких сферах, як розмінування, турбота про ветеранів війни, захист переміщених осіб, примирення та зміцнення довіри.

Також було підписано План заходів Робочої групи між Україною і Хорватією на 2022-2023 роки, який передбачає обмін досвідом з Хорватією у питанні реінтеграції тимчасово окупованих територій, реабілітації ветеранів та

внутрішньо переміщених осіб, протимінної діяльності та посиленні національної безпеки [36].

У своєму виступі на 77-й сесії Генеральної Асамблеї ООН прем'єр-міністр Хорватії Андрей Пленкович заявив, що наслідки російської агресії відчуються в усьому світі і що посилення міжнародної співпраці не має альтернативи. Він нагадав, що Хорватія була жертвою агресії три десятиліття тому і, навчений своїм досвідом, висловив Україні політичну, гуманітарну, економічну та військову солідарність. Він попередив, що війна в Україні радикально змінила енергетичну архітектуру Європи та загрожує глобальній продовольчій безпеці, додавши, що, незважаючи на нинішні кризи, світ має залишатися відданим цілям Паризької кліматичної угоди та співпраці у реагуванні на клімат. криза має посилюватися на національному, регіональному та глобальному рівнях [37].

На тлі військової агресії росії Хорватія повела себе як дійсний партнер України та, виходячи із власних можливостей, надала організаційну та фінансову допомогу нашій країні та нашим громадянам-біженцям. Ми очікуємо проведення конструктивного діалогу та підтримки Хорватії як члена ЄС та НАТО у розвитку нашого статусу члена ЄС та НАТО. На підтвердження цього є те, що Хорватія доєдналася до «Декларації Лугано» та погодилась бути разом із Україною у визначенні інвестиційних потреб, координації кроків і акумуляції ресурсів для відновлення України.

Попри активну підтримку України Хорватією, слід зазначити, що Республіка також зазнала негативного впливу російсько-української війни на свою економіку.

Через економічні санкції проти росії російський Сбербанк припинив діяльність у Хорватії. Хорватська дочірня компанія була придбана хорватським державним Hrvatska poštanska banka, який перейменувала її в Nova hrvatska banka [38; 39]. Через російське вторгнення Хорватія зіткнулася з підвищеннями цін на продукти харчування [40]. За даними хорватської газети Poslovni dnevnik, яка займається економічною тематикою, у березні 2022 року ціни на продукти харчування в Хорватії досягли рекордного рівня за попередні 30 років [41]. На

початку жовтня 2022 року Хорватія припинила постачання до Сербії російської нафти через свій Адріатичний трубопровід. Хоча це рішення було прийнято на рівні Євросоюзу, Уряд Александра Вучича в Белграді звинуватив Хорватію в припиненні поставок, після чого люди та ЗМІ, наближені до президента Вучича, публічно ображали Хорватію та її установи протягом наступних кількох днів, порівнюючи їх з історичним ультраправим рухом устахів [42; 43; 44].

У жовтні 2022 року у столиці Хорватії Загребі відбувся 1-й парламентський саміт Міжнародної Кримської платформи. У саміті взяли участь представники 32 держав, ще 11 брали участь у саміті по відеозв'язку [45]. Президент Хорватії Зоран Міланович не був присутній на саміті і, очевидно, навіть відмовився від зустрічі з Ненсі Пелосі, за що його знову вітали російські ЗМІ [46].

Через два дні після саміту Голова Верховної Ради Руслан Стефанчук виступив у хорватському Саборі, в якому порівняв українську боротьбу під час російського вторгнення в Україну з хорватською боротьбою у Хорватській війні за незалежність. Після його виступу на Саборі виступив український фольклорний ансамбль [47].

У даному контексті слід відзначити, що Європейська комісія схвалила хорватську схему підтримки компаній у різних секторах на суму до 500 мільйонів євро в контексті вторгнення росії в Україну. Схему було схвалено відповідно до Тимчасових рамок державної допомоги в разі кризи [48], прийнятих Комісією 23 березня 2022 року на основі статті 107(3)(b) Договору про функціонування Європейського Союзу («ДФЄС»), визнаючи, що економіка ЄС переживає серйозні потрясіння.

Хорватія повідомила Комісію згідно з Тимчасовою антикризовою схемою на суму до 500 мільйонів євро для підтримки компаній у різних секторах, що працюють у Хорватії в контексті вторгнення росії в Україну. Цей захід буде відкритий для компаній, що працюють у всіх секторах, які постраждали від нинішньої кризи, за винятком кредитно-фінансових установ.

Відповідно до цього заходу, яким керуватиме Хорватський банк реконструкції та розвитку, допомога складатиметься з обмежених обсягів допомоги або підтримки ліквідності в будь-якій із таких форм:

- прямі позики;
- субсидовані позики ;
- субсидії процентної ставки.

Ця схема є одним із низки заходів, задуманих хорватською владою, щоб усунути серйозні порушення в економіці країни. Зокрема, цей захід спрямований на стимулювання кредитування приватними банками компаній, які сильно постраждали від поточної геополітичної ситуації в період, коли нормальне функціонування ринку значно порушено.

Комісія виявила, що хорватська схема відповідає умовам, викладеним у Тимчасових антикризових рамках. Зокрема, коли мова йде про обмежені суми допомоги, підтримка не перевищуватиме 35 000 євро на компанію, яка працює в секторах сільського господарства, рибальства та аквакультури, і 400 000 євро на компанію, яка працює в усіх інших секторах; а також допомога буде надана не пізніше 31 грудня 2022 року.

Коли йдеться про підтримку ліквідності у формі субсидованих позик, максимальна сума на бенефіціара дорівнюватиме 15 % його середнього загального річного обороту за останні три закриті звітні періоди; або 50 % витрат на електроенергію, понесених протягом 12-місячного періоду, що передував зверненню за допомогою.

Крім того, термін погашення позик обмежений шістьма роками; річні процентні ставки за позиками відповідають мінімальним рівням, встановленим у Тимчасових антикризових рамках; позики стосуються потреб у інвестиціях або оборотному капіталі; та договори позики будуть підписані не пізніше 31 грудня 2022 року.

У виняткових випадках, коли компанії діють у секторах, які особливо постраждали від прямих чи опосередкованих наслідків поточної геополітичної кризи та пов'язаних санкцій, сума позики може бути збільшена для покриття їхніх

потреб у ліквідності протягом 12-місячного періоду для малого та середнього підприємництва; та на 6 місяців для великих підприємств.

Крім того, державна підтримка надаватиметься за умови обмеження невинуватених спотворень конкуренції. Для позик, наданих через фінансових посередників, це включає запобіжні заходи, спрямовані на те, щоб переваги заходу якнайбільше передавалися кінцевим бенефіціарам через фінансових посередників.

Комісія дійшла висновку, що хорватська схема є необхідною, доцільною та пропорційною для усунення серйозних порушень в економіці держави-члена відповідно до статті 107(3)(b) ДФЄС та умов, викладених у Тимчасових антикризових рамках.

На цій основі Комісія схвалила захід допомоги відповідно до правил ЄС щодо державної допомоги.

23 березня 2022 року Комісія прийняла Тимчасову систему державної допомоги в умовах кризи, щоб дозволити державам-членам використовувати гнучкість, передбачену правилами державної допомоги, для підтримки економіки в контексті вторгнення росії в Україну.

Тимчасові антикризові рамки передбачають наступні види допомоги, які можуть надаватися державами-членами:

1. Обмежені суми допомоги в будь-якій формі до 35 000 євро для компаній, що постраждали від кризи, які діють у секторах сільського господарства, рибальства та аквакультури, і до 400 000 євро на компанію, яка постраждала від кризи в усіх інших секторах.

2. Підтримка ліквідності у вигляді державних гарантій та субсидованих кредитів.

3. Допомога для компенсації високих цін на енергоносії. Допомога, яка може бути надана в будь-якій формі, частково компенсує компаніям, зокрема інтенсивним енергоспоживачам, додаткові витрати через виняткове підвищення цін на газ та електроенергію. Загальна допомога на бенефіціара не може перевищувати 30 % понесених витрат, але не більше ніж 2 мільйони євро в будь-який момент часу. Коли компанія зазнає операційних збитків, може знадобитися

додаткова допомога для забезпечення продовження економічної діяльності. Таким чином, для енергоємних користувачів інтенсивність допомоги є вищою, і держави-члени можуть надати допомогу, що перевищує ці ліміти, до 25 мільйонів євро, а для компаній, які працюють в особливо постраждалих секторах і підсекторах, до 50 мільйонів євро. Підконтрольні росії організації будуть виключені з-під дії цих заходів.

Тимчасові антикризові рамки включають ряд запобіжних заходів:

- пропорційна методологія, що вимагає зв'язку між обсягом допомоги, яка може бути надана підприємствам, та масштабом їх економічної діяльності та вразливістю до економічних наслідків кризи;

- умови прийнятності, наприклад, визначення енергоємних користувачів як підприємств, для яких закупівля енергетичних продуктів становить щонайменше 3 % від вартості їх виробництва.

Тимчасова антикризова рамка діятиме до 31 грудня 2022 року. З метою забезпечення правової визначеності Комісія оцінить до цієї дати, чи потрібно її продовжити. Більше того, протягом періоду застосування Комісія переглядатиме зміст та сферу застосування Рамкової основи у світлі подій щодо енергетичних ринків, інших ринків ресурсів та загальної економічної ситуації.

Тимчасові антикризові рамки доповнюють широкі можливості держав-членів щодо розробки заходів відповідно до існуючих правил ЄС щодо державної допомоги. Наприклад, правила ЄС щодо державної допомоги дозволяють державам-членам допомагати компаніям справлятися з нестачею ліквідності та потребою в терміновій допомозі для порятунку. Крім того, стаття 107(2)(b) Договору про функціонування Європейського Союзу дозволяє державам-членам компенсувати компаніям шкоду, безпосередньо спричинену винятковою подією, наприклад, спричиненою поточною кризою.

2.3. Регулювання економічного співробітництва

Міжнародна регулятивна співпраця є ключовою опорою регуляторної політики у взаємопов'язаному світі. І все ж його повний обсяг і потенціал часто залишаються невідомими політикам і регуляторам.

За останні десятиліття взаємопов'язаність країн та інтеграція світової економіки різко зросла, частково через численні технологічні революції за останні 30 років. Швидкий потік товарів, послуг, людей і фінансів через кордони не в останню чергу перевіряє ефективність і спроможність внутрішньої нормативної бази. Масштаб глобалізації в поєднанні з дематеріалізацією, спричиненою цифровізацією, не є чимось новим, але все частіше ставить перед сучасними політиками та регуляторами проблеми, які неможливо вирішити окремо.

У такому контексті міжнародну регулятивну співпрацю можна розглядати як необхідну стратегію для подолання розриву між внутрішнім характером нормотворчості та дедалі більшим міжнародним виміром питань, на вирішення яких спрямовані закони та нормативні акти. Як зазначено в документах Організації економічного співробітництва та розвитку [49; 50], інтернаціоналізація регулювання через кооперацію не нова. Практичні домовленості щодо співпраці щодо законів і нормативних актів збільшилися в різних юрисдикціях і низці форумів – галузевих чи регіональних – створених для підтримки діалогу щодо правил. Однак, за винятком кількох символічних системних прикладів, таких як Європейський Союз чи Транстасманська угода про взаємне визнання, співпраця здебільшого йшла шляхом найменшого опору з незначною системністю та всеосяжним стратегічним баченням. У цьому контексті Організація економічного співробітництва та розвитку зазначає, що може бути ситуація, коли не вистачає аналітичної основи для більш чіткого розуміння переваг, витрат і факторів успіху різноманітних варіантів міжнародної регулятивної співпраці [50].

З огляду на недостатність даних про переваги та витрати міжнародної регулятивної співпраці, Організація економічного співробітництва та розвитку

намагалася зібрати докази та розвинути аналітичну роботу для підтримки нормотворчості. Ця робота дозволила типізувати міжнародну регулятивну співпрацю, зокрема шляхом широкого визначення трьох основних результатів, які можна очікувати від міжнародної регулятивної співпраці:

1. Ефективність регулювання – у контексті обмеженого охоплення внутрішньої нормативної бази міжнародна регулятивна співпраця може дозволити вирішувати проблеми за межами юрисдикції одного регулятора на наднаціональному рівні, де вони можуть виникнути.

2. Економічна ефективність – міжнародна регулятивна співпраця може обмежити невиправдані суперечності щодо міжнародних потоків, які можуть створювати політики та регулюючі органи, розробляючи та впроваджуючи закони та правила без урахування міжнародного середовища.

3. Адміністративна ефективність – міжнародна регулятивна співпраця може допомогти країнам об'єднати розвідувальні дані та ресурси для вирішення питань, які можна вирішувати всередині країни, але може отримати користь від міжнародної розвідки.

Міжнародна регулятивна співпраця дозволяє країнам вирішувати проблеми регулювання на тому рівні, де вони виникають. Зміна клімату, ухилення від сплати податків, нестабільність фінансових ринків, пандемії, транскордонне забруднення або міграційні потоки – все це складні та багатовимірні проблеми внутрішнього транснаціонального характеру. Це лише кілька прикладів політичних викликів, де односторонні чи неузгоджені дії можуть призвести до явних провалів, оскільки спроможність країн ефективно впоратися з ними виключно за допомогою внутрішнього регулювання обмежена. Нездатність вирішити такі виклики може коштувати надзвичайно дорого для урядів, суспільства та громадян. І навпаки, є яскраві приклади того, як спільні підходи та правила між країнами можуть призвести до відчутного впливу в ключових секторах.

Таким чином, міжнародне регуляторне співробітництво спрямоване на сприяння сумісності правової та нормативної бази. Його можна визначити як охоплення будь-якої угоди чи організаційної домовленості, офіційної чи

неофіційної, між країнами для сприяння тій чи іншій формі співпраці в розробці, моніторингу, забезпеченні виконання або поступавлінні регулювання [50]. Це широке визначення має кілька наслідків:

1. Міжнародне регуляторне співробітництво не обмежується суворою еквівалентністю міжнародно-правовим зобов'язанням, але також включає необов'язкові угоди та добровільні підходи. Прикладом цього є широкий спектр заходів на підтримку досягнення консенсусу та спільної нормотворчості, що здійснюються міжнародними організаціями, а також різноманітність міжнародних інструментів, які вони розробляють, більшість із яких не є юридично обов'язковими та утворюють міжнародну екосистему правил [51]. Це також ілюструється великою кількістю необов'язкових і добровільних двосторонніх або багатосторонніх ініціатив, які існують між регуляторними органами з різних юрисдикцій, які підтримуються Меморандумами про взаєморозуміння.

2. Міжнародне регуляторне співробітництво не обмежується фазою проектування циклу регуляторного управління, але, що важливо, включає низхідну сторону впровадження, забезпечення виконання та поступавління регулюванням. Застосування законодавства про конкуренцію [52] також демонструє важливість обміну інформацією та співробітництва у вирішенні справ про конкуренцію, сфери, де міжнародна співпраця з правозастосування зростає з 2012 року під поштовхом міжнародних форумів, таких як Організація економічного співробітництва та розвитку та Міжнародна мережа з питань конкуренції [53]. Подібним чином, співпраця з питань забезпечення дотримання виявляється важливою також у сфері безпеки споживачів, як правило, сприяє забезпеченню дотримання питань безпеки продуктів у різних юрисдикціях [54].

3. Зосередження уваги на «співробітництві» у визначенні не повинно приховувати або применшувати критичну важливість односторонніх дій для сприяння сумісності нормативно-правової бази та нормативної узгодженості на міжнародному рівні та створення надійних основ для співпраці між юрисдикціями з регуляторних питань. Звідси розгляд односторонніх підходів у типології інструментів міжнародного регуляторного співробітництва Організації

економічного співробітництва та розвитку, яка тісно слідує за паралельними зусиллями низки країн. Односторонні дії можуть включати пряме прийняття нормативних актів або визнання нормативних результатів чи рішень іншої юрисдикції чи міжнародних стандартів, або застосування регулятивних правил, які створюватимуть тиск для більшої нормативної узгодженості. Таким чином, вони безпосередньо сприяють досягненню цілей міжнародного регуляторного співробітництва, тобто сприяють регулятивній сумісності для досягнення цілей політики.

Згідно з чинною нормативно-правовою базою між Україною та Хорватією у сферах торгівлі та інвестицій діє режим найбільшого сприяння та національний режим.

Між Україною та Хорватією укладено низку двосторонніх документів, які регулюють розвиток торговельно-економічних відносин та сприяють діловим колам обох країн вести бізнес у різних сферах. Ключовими є такі:

- Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Республікою Хорватія [55];

- Угода між Урядом України і Урядом Республіки Хорватія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно [56];

- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво в сфері туризму [57];

- Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про сприяння та взаємний захист інвестицій [58];

- Угода між Урядом України і Урядом Республіки Хорватія про повітряне сполучення [59];

- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про міжнародні автомобільні перевезення [60];

- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про судноплавство на внутрішніх водних шляхах [61];

– Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про взаємну допомогу в митних справах [62];

– Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про морське торговельне судноплавство [63];

– Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про економічне співробітництво [64].

У 2013 році урядами України та Республіки Хорватія було підписано Протокол про утворення Міжурядової українсько-хорватської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Сторони домовились створити постійну міжурядову українсько-хорватську комісію з питань торговельно-економічного співробітництва, що складається з української та хорватської частин [65].

До основних функцій даної Комісії належать наступні [65]:

1. Розгляд питань, пов'язаних з розвитком торгівлі, економічних та інших відносин між двома країнами, що виникають згідно з українсько-хорватською Угодою про торгівлю та економічне співробітництво.

2. Сприяння розвитку різних форм співробітництва, включаючи створення спільних підприємств, у тому числі спільних підприємств у вигляді акціонерних товариств, банків, підприємств виробничої кооперації.

3. Розробка пропозицій та впровадження проектів, спрямованих на підвищення зовнішньоекономічного товарообміну, урізноманітнення поставок та підвищення якості товарів.

4. Організація та проведення виставок та ярмарків.

5. Розробка пропозицій, спрямованих на розширення та поглиблення співробітництва у питаннях, що становлять взаємний інтерес; розробка пропозицій щодо обміну інформацією та фахівцями, маючи на меті ознайомлення з виробничим досвідом обох держав.

6. Контроль за виконанням своїх рішень та домовленостей, досягнутих між урядами країн.

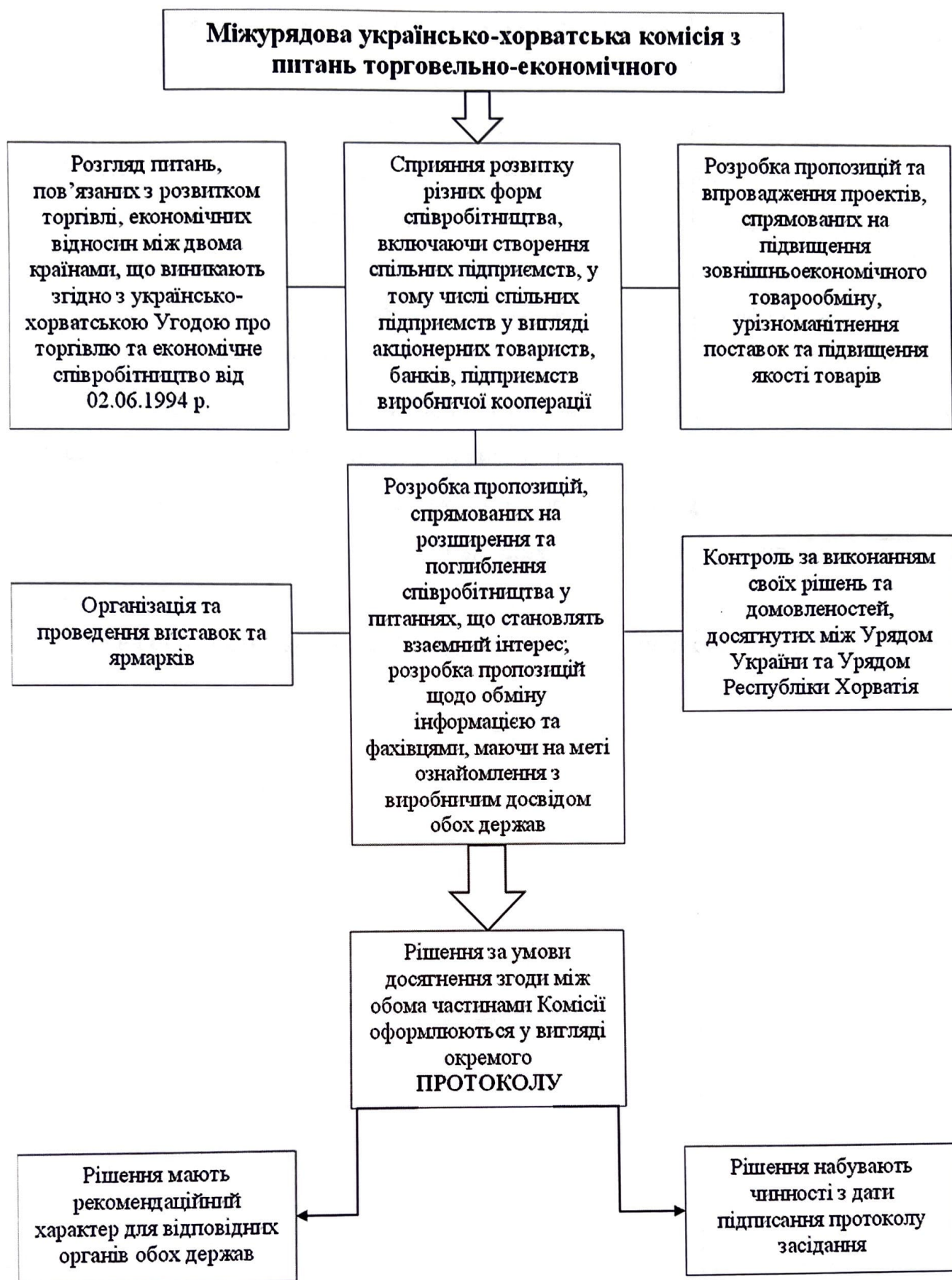

Рисунок 2.4 – Схема регулювання економічного співробітництва Хорватії та України [65]

Хорватія, будучи членом ЄС, підпадає під дію єдиної для всіх країн-членів системи регулювання:

- ЄС здебільшого встановлює ключові вимоги безпеки, яким має відповідати продукція, але не регламентує конкретні технічні рішення;
- ключові вимоги безпеки до продукції містяться у відповідних регламентах і директивах;
- конкретні технічні рішення містяться в національних або гармонізованих європейських стандартах (EN);
- виробник має свободу вибору технічних рішень і методів забезпечення безпеки і відповідності своєї продукції вимогам ЄС;
- обов'язок доведення безпеки і відповідності продукції покладено на виробника навіть при залученні зовнішніх оціночних органів та наявності сертифікатів;
- на більшість української продукції імпортне мито становить 0 %.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ

3.1. Механізм розвитку

Країни співпрацюють, якщо вважають, що це відповідає їхнім інтересам як в економічному, так і в політичному плані. Глобальна співпраця після Другої світової війни – через систему правил, спільних принципів та інституцій – забезпечила суттєвий економічний і соціальний прогрес, вирвавши мільйони людей із безвихідної бідності. Проте в той час, коли світова економіка є складнішою, ніж будь-коли, і стикається з багатьма спільними проблемами, деякі країни стали менш готовими до колективних дій. Система глобального співробітництва зараз переживає напругу.

У процесі дослідження було підкреслено важливість інтеграції ширшої структури міжнародного співробітництва та глобальних колективних дій у зусилля з реалізації розширеного порядку денного глобального розвитку. Як наслідок, як працює міжнародна співпраця та чому вона зазнає невдачі (або успіху) є центральними питаннями для дослідження розвитку. Різні галузі досліджень займалися цими питаннями, наголошуючи як на труднощах, так і на зростаючій потребі співпраці за межами національної держави у взаємозалежному та глобалізованому світі.

У літературі про міжнародні відносини обговорювалися перспективи співпраці в анархічній міжнародній системі, стикаючись особливо з неореалістами та ліберальними інституціоналістами. Інституціоналісти стверджують, що співпраця може бути чимось більшим, ніж ефемерним явищем, а скоріше регулярним явищем не лише за підтримки гегемона, але й за сприяння інституцій [66]. Проте нинішній песимізм щодо міжнародного співробітництва

ставить під сумнів здатність існуючих інституцій адаптуватися до зміни влади та дедалі складніших проблем [67; 68].

Економічна теорія передбачає, що надання суспільних благ страждає від проблем колективних дій. Оскільки переваги доступні навіть без внеску в добро, актори мають стимул безкоштовно використовувати внески інших. Як наслідок, суспільні блага, як правило, незабезпечені. На національному рівні зазвичай припускають, що центральна влада уряду сприяє подоланню проблем колективних дій, за необхідності шляхом примусу. Зважаючи на відсутність такого авторитету на глобальному рівні, перспективи вирішення цих проблем шляхом міжнародної співпраці та глобального управління видаються слабшими, ніж на внутрішньому рівні. Крім того, зростаюча кількість і неоднорідність акторів на глобальному рівні віщує погане для колективних дій з цієї теоретичної точки зору. Різні уподобання акторів необхідно зблизити шляхом зміни стимулів і «розумного інституційного дизайну» [69, с.32; 70, с. 21].

Іншими словами, ці перспективи вказують на проблеми у досягненні та підтримці співпраці за межами національної держави. Водночас міжнародне співробітництво є повсюдним. На цій емпіричній основі різні дисципліни розробили безліч концепцій для опису архітектури та процесів міжнародного співробітництва.

Міжнародне економічне співробітництво може приймати різні форми, включаючи обмін інформацією між країнами, координацію політики та прийняття правил, що регулюють функціонування міжнародної валютної системи. Найпростішою формою співпраці є обмін інформацією між країнами. Систематичний збір інформації про політичні наміри та останні події в інших країнах є життєво важливим для ефективної координації політики. Ця форма міжнародного економічного співробітництва накладає найменші обмеження на національну політику. Збір відповідної інформації про розвиток важливих макроекономічних змінних, таких як платіжний баланс, зростання та інфляція в короткостроковій та середньостроковій перспективі, може виявити можливі глобальні невідповідності та потребу в координації політики.

Сама координація політики може бути розділена на два типи:

1. спеціальна або епізодична координація, яка характеризується обговоренням між зацікавленими сторонами, коли дії вживаються лише після досягнення згоди;
2. інституціоналізована координація, або централізоване прийняття рішень, за допомогою якого рішення приймаються або колективно країнами, або інституцією, що діє від імені своїх членів.

На сьогоднішній день більшість прикладів координації були епізодичними, хоча міжнародні інституції сприяли обміну інформацією та нагляду, які є важливими формами міжнародного співробітництва. Ще одна корисна відмінність полягає між тими скоординованими політичними рішеннями, які включають короткострокове дискреційне управління попитом («точне налаштування»), і тими, які приймаються з огляду на їх середньострокові наслідки.

Міжнародна координація політики з метою короткострокової стабілізації зазнає такої ж критики, як і внутрішня: за відсутності детальної інформації про наслідки політики та довіру до неї така координація може принести більше шкоди, ніж користі. Наприклад, політики зазвичай працюють із затримкою, але тривалість затримки точно невідома; за цих обставин економічні стимули, застосовані, наприклад, для протидії рецесії, можуть відбутися в невідповідний час.

Важливим механізмом розвитку економічного співробітництва є координація економічної політики. Цьому механізму приділено багато уваги в академічній літературі [71; 72; 73; 74].

Теоретичні дискусії зазвичай виходили з того, що економічна структура кожної країни, яка бере участь у координації політики, точно відома всім сторонам, як і політичні дії всіх країн. У цьому контексті вигода від координації, у сенсі покращення добробуту кожної країни відносно результату за умови встановлення незалежної політики кожною країною, потребує не лише взаємозалежності національних економік та здатності урядів досконало досягати своїх цілей (іншими словами, вони мають менше незалежних інструментів, ніж цілі), але також вплив зворотного зв'язку з-за кордону змінює компроміс між цілями політики [75].

Наприклад, якщо ці ефекти зворотного зв'язку не змінюють позицію країни вздовж її короткострокової кривої Філіпса, координація політики не принесе жодних переваг. Чи виконуються ці умови є предметом суперечок. Детальне знання економічної системи має важливе значення для вирішення питання про те, чи повинна скоординована політика відрізнятися від політики, яку уряди обрали б самостійно, і в якому напрямку координована політика буде відрізнятися.

Координація економічної політики в деяких випадках може бути бажаною, але невизначеність щодо точних цілей політиків, характеру економічних механізмів передачі та типів потрясінь, що впливають на національну економіку, ускладнює узагальнення щодо покращення, яке принесе координація.

Глобальне економічне співробітництво мало вирішальне значення для вражаючого зростання добробуту та можливостей протягом останніх сімдесяти років. Тепер воно повинне дати результати для вирішення викликів XXI століття. Подолання цих викликів вимагатиме нових механізмів розвитку економічної співпраці, кращої комунікації та глобального політичного порядку денного, який має широкий резонанс у громадськості.

3.2. Інструменти диверсифікації

У контексті протидіючих тенденцій глобалізації та протекціонізму на фінансово-економічне співробітництво країн впливає сукупність факторів, представлених на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 – Фактори впливу на фінансово-економічне співробітництво країн [76]

Вплив цих факторів на диверсифікацію фінансово-економічного співробітництва країн реалізується через апробовані на практиці інституційні механізми.

В умовах посилення глобальних економічних дисбалансів Україна та Хорватія виступають партнерами, і для забезпечення сталого економічного розвитку необхідно вирішувати найважливіші завдання поглиблення співпраці двох країн. В даний час механізми державно-приватного партнерства (ДПП) належать до важливих інституційних форм активізації взаємодії в умовах наростання протекціонізму в торгівлі. Створення та розвиток проектів ДПП, у тому числі на території України, доцільно використовувати як засіб подолання протекціонізму та вирівнювання асиметричної взаємозалежності у відносинах двох країн.

Особливо актуальною є роль державно-приватного партнерства в умовах посилення волатильності світової економіки, надвиробництва вуглеводнів, а також

відсутності довгострокових перспектив підвищення вартості енергоносіїв на ринку. Іноземні інвестиції в українську економіку обмежені, а ресурси бюджету виснажуються. Стимулююча роль монетарної політики гальмується тягарем необхідності підтримки стабільних цін. В таких умовах механізм ДПП має важливе значення підвищення стійкого інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Реалізація міждержавного проектного фінансування в рамках ДПП сприяє розвитку інфраструктури, дає можливість знижувати домінування сировинного вектора розвитку національної економіки [77, с. 100-108].

Використання такого інструменту, як ДПП у міждержавному співробітництві, стимулює розвиток двосторонніх фінансово-економічних відносин країн-партнерів за рахунок низки наступних переваг:

- раціональний розподіл навантаження на фінансову систему;
- збалансований розподіл різних ризиків;
- сувора диференціація відповідальності;
- підвищення ефективності, якості виконуваних робіт, послуг, що надаються;
- максимальне задоволення потреб громадян;
- розвиток приватної ініціативи, підтримка стабільного економічного зростання;
- активізація розвитку інновацій.

До пріоритетних сфер використання спільних проектів ДПП, що дозволяють знижувати асиметричну взаємозалежність, належать:

- транспортно-логістична інфраструктура, у тому числі автомобільні мости, дороги, залізнична інфраструктура, порти та аеропорти;
- підготовка цілого ряду територій, у тому числі створення інфраструктури на майданчиках для комплексної забудови та технопарків;
- інфраструктурні об'єкти, що включають інфраструктуру охорони здоров'я, освіти, спорту та туризму, а також культури;
- екологія, в тому числі інфраструктура управління відходами;
- інфраструктура водопостачання;

- цифрова та ІТ інфраструктура;
- підвищення енергоефективності.

У таблиці 3.1 за низкою параметрів систематизовано основні моделі державно-приватного партнерства, що застосовуються у процесі проектного фінансування, а також позначені джерела фінансування, окупності та процедури реалізації.

Таблиця 3.1 – Моделі ДПП, що використовуються для проектного фінансування [78]

Модель ДПП	Цільове завдання	Джерела окупності	Джерела фінансування	Процедура реалізації
Господарське партнерство	Ефективність витрат за рахунок надання послуг	Плата за надання послуг	Партнери	Без конкурсу, укладання угоди між партнерами
BOLT (Будівництво-володіння-оренда-передача)	Доступність	Збір плати за послуги на користь замовника	Банки	Регіональне законодавство щодо ДПП
Концесія	Надання послуг	Плата за послуги споживачів	Пенсійні фонди	Концесійний конкурс
Паралельне фінансування	Розвиток територій	Доходи від комерційної діяльності, гранти, субсидії	Банки	Без конкурсу
Сервісний договір	Надання якісної послуги	Плата за надані послуги	Банки, акціонери	Конкурс

Застосування такого механізму, як ДПП стає вкрай важливим в умовах невизначеності та кризових явищ, оскільки він виступає як ефективний інструмент не тільки у вирішенні завдань інфраструктурного плану, а й проблем, пов'язаних з регіональним розвитком, пожвавленням економічної системи, залученням

інвестицій. Реалізуються нові виробництва високих технологій, розвивається діяльність за багатьма інноваційними напрямками.

Кредитні інститути, що використовують різні фінансові інструменти, які включають надання експортних кредитів з субсидуванням відсоткової ставки, відіграють важливу роль у диверсифікації фінансово-економічного співробітництва [79, с. 29-36]. Цей інструмент спрямований на спрощення доступу учасників зовнішньоекономічної діяльності до фінансових ресурсів, а також виступає як підтримка експорту несировинних товарів, продукції агропромислового комплексу (АПК), програмного забезпечення, ІТ-послуг, результатів інтелектуальної діяльності в телекомунікаційній, комп'ютерній та інформаційній галузях.

Виділення коштів виконання контрактів з експорту зазвичай здійснюється банком через відкриття експортного акредитива. Його використовують як форму розрахунків із зовнішньоторговельного контракту. Акредитив відкривається банком імпортера на користь експортера. За посередництвом банку експортер надає імпортеру відстрочку платежу на тривалий період. Фінансування експортних контрактів зазвичай здійснюється банком у вигляді експортного акредитива, який обирається як форма розрахунків за зовнішньоторговельним контрактом та відкритого банком імпортера на користь експортера. За посередництвом банку експортер надає імпортеру відстрочку платежу на тривалий термін, при цьому експортер після відвантаження продукції отримує від банку-нерезидента повне відшкодування за продукцію, що експортується, тоді як банк-емітент здійснить платіж тільки після закінчення періоду відстрочки. Фінансування експортних контрактів є суттєвою умовою більшості зовнішньоторговельних угод при закупівлях складного капіталомісткого та інноваційного обладнання з тривалим терміном монтажу, запуску, окупності тощо. Використання цього інструменту дозволяє експортеру гарантовано отримувати виручку в скорочені терміни, стимулюючи оборотність коштів і, таким чином, підвищуючи ефективність зовнішньоторговельних операцій [80, с. 886-893].

З метою розвитку двостороннього фінансово-економічного співробітництва доцільно підтримувати інвестиційні проекти, які використовують широкий спектр інструментів ринку. Насамперед, йдеться про сприяння зростанню чисельності емітентів цінних паперів за рахунок надання боргового фінансування, включаючи надання субординованих кредитів для фондування роботи комерційних та інвестиційних банків країн-партнерів. Також важливо активне застосування інструментарію сприяння розширенню сфери використання національних валют під час здійснення розрахунків із взаємного товарообігу.

Актуальним є розвиток інструментів хеджування валютних ризиків, здійснення операцій своп у гривнях та євро, залучення ліквідності у місцевих валютах для фінансування інвестиційних проектів. Операції торговельного фінансування значною мірою сприяють розвитку взаємодії між країнами. Щоб збільшити обсяг торгівельних потоків між країнами-партнерами, потрібна активна підтримка механізмів торговельного фінансування за рахунок надання цільових кредитів фінансовим інститутам.

3.3. Імплементация досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір

У довгостроковій перспективі економісти схильні вивчати минуле, щоб кількісно визначити наслідки потрясінь і, що більш важливо, окреслити найефективнішу політику для стимулювання економічного зростання.

Повномасштабна війна, що розпочалась 24 лютого 2022 року, порушила світове виробництво та торгівлю товарами в багатьох секторах. За оцінками, війна вплинула на понад 600 000 компаній у всьому світі та може сповільнити глобальне економічне зростання на 0,8 % до кінця 2022 року порівняно з 2021 роком. Світова економіка постраждала через порушення виробничих можливостей як у країнах, так і в усьому світі, а ланцюги поставок, у свою чергу, створили сценарій глобальної інфляції (рис. 3.2).

Вплив на світове виробництво

- Через війну виробники в багатьох секторах припинили діяльність в Україні та росії.
- Наприклад, автовиробник Volkswagen призупинив роботу в росії, а виробник автозапчастин Sumitomo переніс виробництво з України до Румунії та Марокко.

Порушення глобальних ланцюгів поставок

- Блокування чорноморських портів України та відведення вантажних суден від українських портів призвело до збоїв у ланцюзі поставок.
- В результаті були порушені постачання сировини автовиробникам у всьому світі.
- Постачання добрив також зазнало значного впливу.

Зростання цін на товари та інфляція

- Війна спричинила найбільший вплив на товарні ринки за майже 50 років у країнах, де Україна та росія раніше були основними експортерами.
- Ціни на добрива зросли на 154,5 % серед усіх товарів у січні-березні 2022 року.
- Ціни на вугілля також зросли на 74,7 %.

Рисунок 3.2 – Вплив російсько-української війни на світову економіку [81]

Для післявоєнних періодів відновлення – це досить складне завдання, оскільки війни чи навіть будь-які військові конфлікти є надзвичайними подіями, і тому їх завжди важко порівнювати з історичної точки зору.

Тим не менш, не дивно, що література надає переконливі докази того, що макроекономічні витрати війн, як правило, дуже великі та тривалі. Недавнє дослідження МВФ, засноване на багатому наборі даних про військові конфлікти, починаючи з 1990-х років, показує, що ВВП на душу населення приблизно на одну третину нижчий через десять років після початку конфлікту [82].

Очевидно, що війни створюють безпрецедентні виклики для економік і політиків. Однак історія наводить хороші приклади ефективного та швидкого відновлення після війни.

Знаменитий план Маршалла, або програма відновлення Європи, завжди згадується, коли мова йде про успішний перехід від економіки воєнного часу до процвітання в Західній Європі після Другої світової війни. Дійсно, безпрецедентна зовнішня допомога у розмірі близько 13 мільярдів доларів США, що становить

приблизно 120 мільярдів доларів у сьогоднішніх доларах, мала вирішальне значення для забезпечення ефективного відновлення континенту. Ця іноземна допомога значно допомогла у відбудові зруйнованої інфраструктури. Інвестиції в реконструкцію виявилися рушійною силою для короткострокового відновлення в Європі, стимулюючи економічну активність і створюючи пропозицію робочої сили [83].

Незважаючи на це, деякі економісти, наприклад, Баррі Айхенгрін з Каліфорнійського університету в Берклі, стверджують, що фундаментальним секретом успіху Європи була не фінансова підтримка сама по собі, а інституційна готовність використовувати ці ресурси та ефективно їх розподіляти [84]. Є кілька прикладів, коли фінансова підтримка з боку іноземних союзників фактично шкодить відновленню, замість того, щоб прискорити його через відсутність такої інституційної готовності. Справжній секрет повоєнного успіху Європи можна побачити в фундаментальних і структурних змінах. Ресурси швидко й ефективно перетікали з громадського використання в приватне, ринок праці та заробітна плата були лібералізовані, а контроль над цінами скасовано. Заходи, які допомогли під час війни, але потенційно могли зашкодити економіці в майбутньому, були скасовані [85].

Хорватія дає нам ще один урок того, чому розумне макроекономічне управління та перспективна політика є вирішальними для успішного відновлення. Оскільки її економіка була майже повністю паралізована після початку війни за незалежність на початку 1990-х років, Хорватія зіткнулася з проблемами, які є спільними для всіх воєнних економік: економічний спад, висока інфляція, девальвація, брак зовнішнього фінансування, а також тисячі смертей і зруйнована соціальна інфраструктура. Збільшення військових витрат і боргового фінансування через грошову емісію лягли величезним тягарем на економіку. Це змусило уряд скоротити невійськові витрати, тоді як центральний банк почав свою політику монетарної стабілізації [86]. Після переконливих військових успіхів економічні реформи допомогли Хорватії відновити приватне споживання, а також стабілізувати свої ринки.

Україна може почерпнути інформацію з програм відновлення та реконструкції подібних країн, зруйнованих війною – наприклад, Проект соціально-економічного відновлення Хорватії (CSERP).

Проект соціально-економічного відновлення Хорватії (CSERP) – це багатогалузевий проект, який підтримує соціально-економічний розвиток постраждалих від війни територій Хорватії або «територій особливого державного інтересу» (рис. 3.3). Проект покращив умови існування сільського населення – постійного населення, репатріантів, переміщених осіб, меншин і поселенців – у 13 округах шляхом надання відповідних грантів на підтримку малих і середніх підприємств (МСП), створення нових робочих місць і додаткових доходів, зменшення територій, забруднених наземними мінами, а також зменшення регіональних розбіжностей між відстаючими територіями. Понад 84 000 людей отримали користь від діяльності проекту [87].

Громадські інвестиції	Фаза була зосереджена на фінансуванні товарів, робіт і послуг для затребуваних проектів у хорватському регіоні
Управління програмою	Цей сегмент програми був зосереджений на соціальному згуртуванні та економічному відродженні
Розмінування	Згідно з Національним планом протимінної діяльності, цей етап був зосереджений на видаленні будь-яких наземних мін, які ще не здетонували
Інституційний розвиток	Цей етап був зосереджений на фінансуванні консультаційних послуг, обладнанні та зміцненні потенціалу для центральних, регіональних та місцевих органів влади

Рисунок 3.3 – Проект соціального та економічного відновлення Хорватії (CSERP) [81]

На початку 2000 року, через п'ять років після закінчення військових дій, постраждали від війни території все ще страждали від недостатньої уваги до їхнього економічного відновлення та програм соціальної інтеграції в районах, куди поверталися біженці. Похмура економічна ситуація, безробіття, пошкоджена або зруйнована інфраструктура та забруднення наземними мінами постконфліктних територій були головними перешкодами для стабільного добробуту постраждалих від війни груп. Крім того, у 2005 році, коли розпочалося запровадження CSERP, на місцевому рівні не було достатньої адміністративної спроможності для планування та реалізації їхніх регіональних операційних програм (ROP), які кожен округ мав підготувати до кінця 2005 року. ROP є стандартними інструментами планування для визначення бачення розвитку та пріоритетів державних інвестицій на рівні округу [88, с. 35-50].

CSERP було розроблено для вирішення постконфліктного порядку денного Хорватії, наголошено на підході знизу вгору та на основі попиту. Через надання грантових коштів він підтримав розвиток МСП, кооперативів та ремісничої діяльності, а також ініціативи щодо працевлаштування. Проект також надав гранти муніципалітетам, громадам, неурядовим організаціям та місцевим організаціям, таким як дитячі садки, школи, молодіжні організації, центри для людей похилого віку, бібліотеки, установи соціального забезпечення та культурні центри, щоб підвищити соціальну інтеграцію через покращений доступ до послуг на рівні громади, постраждалими від війни та знедоленими людьми. Проект підтримав відновлення маломасштабної соціальної та економічної інфраструктури в районах повернення, а також заходи з розмінування в 12 із 13 округів. Він фінансував розбудову потенціалу та навчання національних, регіональних центрів [89].

CSERP було закрито 31 грудня 2010 року, оскільки ціль розвитку, спрямована на підтримку економічного та соціального відродження неблагополучних і постраждалих від війни територій, була повністю досягнута. Результати проекту в 13 округах, які підпадають під категорію «територій особливого державного інтересу», є різноманітними. Зокрема [90]:

– Загалом було успішно завершено 427 підпроектів: 125 із соціальної інтеграції; 67 для малої громадської інфраструктури; та 211 на підтримку МСП, ремесел та кооперативів;

– Понад 84 000 бенефіціарів, які проживають на територіях особливого державного значення, отримали безпосередню вигоду від завершених субпроектів;

– Завдяки грантам було створено 1 341 нове робоче місце та отримано 11 мільйонів євро додаткового доходу від МСП, ремісничої діяльності та кооперативів;

– загалом 763 жінки були безпосередньо зайняті, а 33 269 жінок були бенефіціарами;

– 12,2 кв. км. сільськогосподарських угідь розміновано та готові до обробітку і збирання врожаю, люди можуть безпечно користуватися своїми землями, не побоюючись за своє життя;

– 5 000 посадовців та представників громадянського суспільства пройшли навчання через серію семінарів зі стратегічного регіонального планування, управління витратами, управління проектами, бізнес-планів та закупівель;

– регіональні операційні програми були розроблені для чотирьох округів. Крім того, операційні посібники проекту були переглянуті, щоб відповідати вимогам, необхідним для передвступних грантових фондів ЄС.

Слід зазначити, що попит на фінансування субпроектів значно перевищував наявні кошти. Наприклад, вдалося профінансувати лише кожну сьому заявку на підпроекти малої інфраструктури громад.

Загальна вартість проекту становить 60 мільйонів євро: 35 мільйонів євро профінансував Банк, а 25 мільйонів – уряд Хорватії. Зокрема, грантові кошти Банку на діяльність у громадах – соціальне залучення, економічне відродження та підпроекти з інфраструктури малих громад – складають 25,4 млн євро, діяльність з розмінування – 8,5 млн євро та 1,1 млн євро на розбудову потенціалу, навчання та діяльність з управління проектами [90].

Міністерство регіонального розвитку, лісового та водного господарства продемонструвало сильну причетність протягом реалізації проекту, а на

центральному рівні було налагоджено багатогалузеве партнерство з іншими галузевими міністерствами, зокрема сільського господарства, сільського розвитку, економіки, довкілля, інфраструктури, економіки та родини. На регіональному рівні Міністерство тісно співпрацювало з окружними установами, агенціями регіонального розвитку, муніципалітетами, громадами, приватним сектором та неурядовими організаціями. Була налагоджена чудова координація з Представництвом Єврокомісії у Хорватії, оскільки Єврокомісія також підтримувала розробку регіональних операційних програм округів, крім тих, що фінансуються з CSERP. Крім того, враховуючи присутність УВКБ ООН і ПРООН на місцях та їхнє знання бенефіціарів, представники обох агенцій були спостерігачами в регіональних комісіях із затвердження для відбору грантоотримувачів. ПРООН відтворила дизайн CSERP і отримала фінансування від уряду Нідерландів у розмірі 3,5 мільйона доларів США для доповнення діяльності CSERP у трьох країнах.

Незважаючи на те, що проект було закрито наприкінці грудня 2010 року, уряд Хорватії забезпечив фінансування для підтримки завершення деяких поточних інвестиційних підпроектів громади.

Серед економістів давно точиться дискусія щодо того, який тип інвестицій забезпечує найбільший прибуток для добробуту нації в довгостроковій перспективі: інфраструктура, освіта чи охорона здоров'я. Для України в найближчому майбутньому відповідь очевидна – це безпека.

Тривала повномасштабна війна досі залишається ключовим ризиком для економічного розвитку України. Це екзистенційний виклик для нашої держави, який вимагає прийняття твердих рішень, щоб вижити, а також міжнародної підтримки. Війна продовжує становити значні ризики для економічного розвитку України та посилює невизначеність не лише для нашої країни, а й для всього світу.

Слід також зазначити, що міжнародна фінансова підтримка потрібна для подолання гуманітарної кризи, відновлення інфраструктури, а також відновлення та трансформації української економіки. Український Уряд спільно з Нацбанком продовжує докладати всіх зусиль для реформування економіки та фінансової

системи України та робити все від нього залежне для сприяння прагненню України до європейської інтеграції.

Вважаємо, що імплементація описаного досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір забезпечить українській економіці продовження виживання у воєнний час, а потім швидке відновлення у мирний час.

ВИСНОВКИ

1. У процесі дослідження виявлено особливості двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації.

Геоекономічна та геополітична криза призводить до природної зміни однополярного утворення, що є причиною штучних торговельних воєн та сплеску комплексного протекціонізму. Водночас багатосторонній формат економічних відносин країн, який передбачає врегулювання таких конфліктів, має системні дисбаланси, ключовим елементом яких є «кооперативна сила».

Водночас глобальна цифровізація вже є загальним трендом економічного розвитку, який визначає конкурентоспроможність держави у світовій економіці. Цей процес характеризується всебічним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій та наскрізних технологій, що призводить до якісних трансформаційних процесів у національних економіках, міждержавних відносинах та багатосторонньому співробітництві.

За цих обставин відбувається зміна фундаментальних засад зовнішньоекономічної політики держави, ринкові аспекти якої набувають нових елементів. Це означає необхідність перегляду концепцій двостороннього економічного співробітництва.

На сьогоднішній день, визначальним елементом світового господарства залишається людина, адже автоматизовані технологічні системи не мають можливості приймати рішення в екстраординарних ситуаціях. А ефективність цифрової економіки визначається досягнутими економічними показниками, успішність яких багато в чому залежить від компетентності робочої сили.

Визначено, що сучасна цифрова трансформація, будучи невід'ємною частиною світових економічних процесів, впливає на теоретичні основи зовнішньоекономічних зв'язків, передбачаючи необхідність врахування нових показників у дослідженні концептуальних засад світової економіки.

2. Досліджено еволюцію двосторонніх економічних відносин.

Автор, дійшов висновку, що перші спроби дослідження двосторонніх відносин, наприклад, Мюнхенська школа неореалізму, віддавали перевагу більш цілісному та контекстуалістичному багаторівневому підходу до аналізу двосторонніх відносин. Однак лише конструктивістський і, перш за все, реляційний поворот у теорії міжнародних відносин наприкінці 1990-х років означав стрибок для галузі: тепер сам предмет дослідження двосторонніх відносин – відносин між акторами – повільно почав зміщувати свій онтологічний фокус із субстанцій на відносини.

Таким чином, можливості розуміння динаміки двосторонніх транзакційних процесів залишаються обмеженими навіть у реляційній перспективі. Ці міркування вказують напрямок, де двосторонні відносини дедалі більше розуміються як динамічні відносини та складні соціальні процеси.

3. Вивчено підходи до методики оцінювання ефективності економічних відносин.

Визначено, що основними чинниками ефективного розвитку двосторонніх міждержавних економічних відносин є: універсальні – використання можливостей глобалізаційних процесів для національного розвитку, об'єктивне зростання національних економік, затребуваність міжнародного торговельно-економічного співробітництва, соціально-економічної взаємодії двох культур; специфічні – порівнянність соціально-економічних політик країн, спрямованих на реалізацію переваг ринкової економіки за активного соціального захисту громадян, вплив міжнародного співробітництва на активізацію передових галузей національних економік та ліквідацію відставання окремих галузей.

4. Досліджено структуру економічного співробітництва України з Хорватією.

Основними торговельними партнерами Хорватії є інші країни ЄС, на які припадає близько 74 % обсягу імпорту країни. Частка України в імпорті Хорватії становить 0,15 %.

За результатами 2021 року відбулося помітне зростання двостороннього товарообігу між Україною і Хорватією, який склав 113,1 млн дол. США (+37,2 %).

Експорт збільшився на 54,6 % і досяг позначки 45,7 млн дол. США, імпорт також збільшився на 27,5 % і склав 67,4 млн дол. США. Сальдо торговельного балансу на кінець 2021 року складає -21,7 млн дол. США.

У 2021 році обсяги двосторонньої торгівлі послугами між Україною і Хорватією збільшилися на 61,8 % і склали 21,65 млн дол. США. Експорт збільшився на 59,1 % і досяг позначки 11,05 млн дол. США, імпорт також збільшився на 45,4 % і склав 10,6 млн дол. США. Сальдо торговельного балансу на кінець 2021 року є позитивним і становить 0,45 млн дол. США.

5. Проведено аналіз динаміки економічних відносин України з Хорватією.

Історія двосторонніх економічних відносин між Україною та Республікою Хорватія датується іще 5 грудня 1991 р., коли Хорватський Сабор (парламент) визнав незалежність України.

У відповідь на нинішню кризу в Україні Хорватія надіслала екстрену гуманітарну та технічну допомогу на суму 7,3 мільйона євро та прийняла понад 20 тисяч біженців, яким надали належну освіту, доступ до ринку праці та послуг соціального забезпечення.

Також було підписано План заходів Робочої групи між Україною і Хорватією на 2022-2023 роки, який передбачає обмін досвідом з Хорватією у питанні реінтеграції тимчасово окупованих територій, реабілітації ветеранів та внутрішньо переміщених осіб, протимінної діяльності та посиленні національної безпеки.

На тлі військової агресії росії Хорватія повела себе як дійсний партнер України та, виходячи із власних можливостей, надала організаційну та фінансову допомогу нашій країні та нашим громадянам-біженцям.

6. Досліджено та проаналізовано регулювання економічного співробітництва України з Хорватією.

Згідно з чинною нормативно-правовою базою між Україною та Хорватією у сферах торгівлі та інвестицій діє режим найбільшого сприяння та національний режим.

Між Україною та Хорватією укладено низку двосторонніх документів, які регулюють розвиток торговельно-економічних відносин та сприяють діловим колам обох країн вести бізнес у різних сферах.

У 2013 році урядами України та Республіки Хорватія було підписано Протокол про утворення Міжурядової українсько-хорватської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Сторони домовились створити постійну міжурядову українсько-хорватську комісію з питань торговельно-економічного співробітництва, що складається з української та хорватської частин.

7. У дослідженні визначено механізми розвитку економічного співробітництва України з Хорватією.

Важливим механізмом розвитку економічного співробітництва є координація економічної політики. Координація економічної політики в деяких випадках може бути бажаною, але невизначеність щодо точних цілей політиків, характеру економічних механізмів передачі та типів потрясінь, що впливають на національну економіку, ускладнює узагальнення щодо покращення, яке принесе координація. Глобальне економічне співробітництво мало вирішальне значення для вражаючого зростання добробуту та можливостей протягом останніх сімдесяти років. Тепер воно повинне дати результати для вирішення викликів XXI століття.

8. У роботі досліджено інструменти диверсифікації економічного співробітництва.

Вважаємо, що застосування механізму державно-приватного партнерства стає вкрай важливим в умовах невизначеності та кризових явищ, оскільки він виступає як ефективний інструмент не тільки у вирішенні завдань інфраструктурного плану, а й проблем, пов'язаних з регіональним розвитком, пожвавленням економічної системи, залученням інвестицій. Реалізуються нові виробництва високих технологій, розвивається діяльність за багатьма інноваційними напрямками.

З метою розвитку двостороннього фінансово-економічного співробітництва доцільно також підтримувати інвестиційні проекти, які використовують широкий спектр інструментів ринку. Для збільшення обсягу торгівельних потоків між

країнами-партнерами, потрібна активна підтримка механізмів торговельного фінансування за рахунок надання цільових кредитів фінансовим інститутам.

9. Автором надано рекомендації щодо імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір.

Досвід Хорватії дає розуміння того, чому розумне макроекономічне управління та перспективна політика є вирішальними для успішного відновлення. Оскільки її економіка була майже повністю паралізована після початку війни за незалежність на початку 1990-х років, Хорватія зіткнулася з проблемами, які є спільними для всіх воєнних економік: економічний спад, висока інфляція, девальвація, брак зовнішнього фінансування, а також тисячі смертей і зруйнована соціальна інфраструктура. Збільшення військових витрат і боргового фінансування через грошову емісію лягли величезним тягарем на економіку. Це змусило уряд скоротити невійськові витрати, тоді як центральний банк почав свою політику монетарної стабілізації.

Україна може почерпнути інформацію з програм відновлення та реконструкції подібних країн, зруйнованих війною, а саме – Проект соціально-економічного відновлення Хорватії (CSERP).

Вважаємо, що імплементація описаного досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір забезпечить українській економіці продовження виживання у воєнний час, а потім швидке відновлення у мирний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Nesterenko E., Naumenko R. System approach as a basis of conceptual and categorical apparatus of digital economy. *Creative economy*. 2019. № 13(5). P. 911-926.
2. 2018 World Bank Group: The EAEU 2025 Digital Agenda: Prospects and Recommendations Washington D C.
3. Mezenin V., Kudryashova V. Digitalization of economy: strategy, scale and institutional environment. *Bulletin of the Catherine Institute*. 2018. № 1. P. 19-29.
4. Indicators of the digital economy 2018. URL: <https://www.hse.ru/primarydata/ice2018>. (Accessed: 22.12.2022).
5. Koshevenko S. Digital transformation of the world economy. *Economic journal*. 2018. № 3. P. 77-91.
6. Chernyshev A. Strategy and philosophy of digitalization. *Power*. 2018. № 5. P. 13-21.
7. Simchenko N., Nesterenko E. Structural features of social institutions of the development of the digital economy. *Economics and management*. 2018. № 3. P. 24-33.
8. Kindermann G.-K. Grundlelemente der Weltpolitik. *Munich: Piper*. 1986. 3rd ed.
9. Jackson P. T., Nexon, D. H. Relations before States. *European Journal of International Relations*. 1999. № 5(3). P. 291-332.
10. Saunders H. H. Politics Is about Relationship. *Basingstoke: Palgrave Macmillan*. 2015.
11. Jackson, P. T., Nexon, D. H. International Theory in a Post-Paradigmatic Era: From Substantive Wager to Scientific Ontologies. *European Journal of International Relations*. 2013. № 19(3). P. 543-565.
12. Kavalski E. The Guanxi of Relational International Theory. *London: Routledge*. 2018.

13. Nordin A. H. M. Towards Global Relational Theorizing: A Dialogue between Sinophone and Anglophone Scholarship on Relationalism. *Cambridge Review of International Affairs*. 2019. № 32(5). P. 570-581.
14. Tinbergen J. An Analysis of World Trade Flows. *New York: Twentieth Century Fund*. 1962. P. 1-117.
15. Troyekurov I., Pelevin A. Gravity models of foreign trade of the BRICS countries. *Izvestiya of Saratov University*. 2014. № 1(2). P. 133-142.
16. Bergstrand J. The gravity equation in international trade: some microeconomic foundations and empirical evidence. *The review of economics and statistics*. 1985. № 67(3). P. 474-481.
17. Anderson J. A theoretical foundation for the gravity equation. *The American Economic Review*. 1979. № 69(1). P. 106-116.
18. Shumilov A. Estimating gravity models of international trade: a survey of methods. *HSE Economic Journal*. 2017. № 21(2). P. 244-250.
19. Silva J., Tenreyro S. The log of gravity. *Review of Economics and Statistics*. 2006. № 88(4). P. 641-658.
20. Fagiolo G. The international-trade growth network gravity equations and geological properties. *LEM Working Paper Series*. 2010. № 5(1). P. 1-25.
21. Melo J., Brun J., Carrere C., Guillaumont P. Has distance died Evidence from a panel gravity model. *The World Bank Economic Review*. 2005. № 19. P. 1-30.
22. Smirnov E. Evolution of innovative development and prerequisites of digitalization and digital transformation of the world economy. *Issues of innovative economy*. 2019. № 4. P. 553-564.
23. Lipsey R., Lancaster K. The General Theory of Second Best. *Review of Economic Studies*. 1956. № 24(10). P. 11-32.
24. Lloyd P., Schweinberger A. Trade Expenditure Functions and the Gains from Trade. *Journal of International Economics*. 1988. № 24(3-4). P. 275-297.
25. Grinols E., Kar-yiu Wong. An Exact Measure of Welfare Change. *Canadian Journal of Economics*. 1991. № 24(2). P. 428-449.

26. Baldwin R., Venables A. Regional Economic Integration. *Handbook of International Economics*. Amsterdam: Elsevier. 1995. Edition 1, volume 3, chapter 31. P. 1597-1644.
27. Lloyd P., Maclaren D. Gains and Losses from Regional Trading Agreements: A Survey. *The Economic Record, The Economic Society of Australia*. 2004. № 80(251). P. 445-467.
28. Kowalczyk C., Riezman R. Trade Agreements. *CESifo Working Paper Series*. Munich: CESifo Group. 2009. № 2660.
29. Kemp M., Wan Jr. H. An Elementary Proposition Concerning the Formation of Customs Unions. *Journal of International Economics*. 1976. № 6(1). P. 95-98.
30. Panagariya Arvind, Pravin Krishna. On necessarily welfare-enhancing free trade areas. *Journal of International Economics*. 2002. № 57.2. P. 353-367.
31. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (Дата звернення: 22.12.2022).
32. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/>. (Accessed: 22.12.2022).
33. Trade Facilitation Indicators Simulator. URL: <https://sim.oecd.org/Simulator.ashx?lang=En&ds=TFI&d1c=eca&d2c=hrv&d2cc=ukr,bp>. (Accessed: 22.12.2022).
34. Україна-Хорватія: співробітництво. Політичні відносини. URL: <https://croatia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini>. (Accessed: 22.12.2022).
35. Hrvatska je spremna pružiti Ukrajini potporu za poslijeratni oporavak i rekonstrukciju. URL: <https://mvep.gov.hr/press/hrvatska-je-spremna-pruziti-ukrajini-potporu-za-poslijeratni-oporavak-i-rekonstrukciju/248191>. (Accessed: 22.12.2022).
36. Україна та Хорватія підписали п'ять спільних документів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-horvatiya-pidpisali-pyat-spilnih-dokumentiv-denis-shmigal>. (Дата звернення: 22.12.2022).
37. Svijet se trajno promijenio. Obvežimo se na suradnju za dobrobit naše zajedničke budućnosti! URL: <https://vlada.gov.hr/vijesti/svijet-se-trajno-promijenio>

obvezimo-se-na-suradnju-za-dobrobit-nase-zajednicke-buducnosti/36093. (Accessed: 22.12.2022).

38. Predstavljen novi logo bivše Sberbanke, evo kako će izgledati 'Nova hrvatska banka' nakon preuzimanja od Rusa. URL: <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/predstavljen-novi-logo-bivse-sberbanke-evo-kako-ce-izgledati-nova-hrvatska-banka-nakon-preuzimanja-od-rusa-20220322>. (Accessed: 22.12.2022).

39. HPB kupio Sberbank, objavio kako će se ubuduće zvati ta banka: 'Klijenti su odahnuli'. URL: <https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/hpb-kupio-sberbank-objavio-kako-ce-se-ubuduce-zvati-ta-banka-klijenti-su-odahnuli-15164871>. (Accessed: 22.12.2022).

40. Cijene divljaju zbog rata u Ukrajini, kako će se odraziti na Hrvatsku? URL: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kako-ce-se-rat-u-ukrajini-odraziti-na-rast-cijena-u-hrvatskoj-i-svijetu/2345903.aspx>. (Accessed: 22.12.2022).

41. Cijene hrane u ožujku na najvišoj razini u više od 30 godina. URL: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/cijene-hrane-u-ozujku-na-najvisoj-razini-u-vise-od-30-godina-4332478>. (Accessed: 22.12.2022).

42. "Dežmekasti ustaša cmizdri..." Srpski mediji u žestokoj ofenzivi udaraju po Hrvatskoj: "Hrvati objavili rat Srbiji". URL: <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/srpski-mediji-u-zestokom-udaru-na-hrvatsku-spominju-hladni-rat-ustase---745803.html>. (Accessed: 22.12.2022).

43. POZADINA NOVOG BEOGRADSKOG LUDILA / Analitičar pojasnio zašto ovih dana neprestano slušamo o ustašama: 'Srbija je dobila jasniju poruku nego ikad'. URL: <https://net.hr/danas/hrvatska/analiticar-o-potpuno-urusenim-odnosima-hrvatske-i-srbije-svima-je-jasno-ko-je-za-to-kriv-508aeda8-462c-11ed-a521-6eed6ace52f1>. (Accessed: 22.12.2022).

44. Totalna histerija u Srbiji, čak i umjereni mediji spominju ustaše, Vučić: 'Hrvatska radi isto ono što radi od 1941'. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/totalna-histerija-u-srbiji-cak-i-umjereni-mediji->

spominju-ustase-vucic-hrvatska-radi-isto-ono-sto-radi-od-1941-15257799. (Accessed: 22.12.2022).

45. Krimski platforma u Zagrebu: Ujedinjenost u podršci Ukrajini. URL: <https://balkans.aljazeera.net/videos/2022/10/25/u-zagrebu-poceo-samit-krimske-platforme-ujedinjenost-u-podrsi-ukrajini>. (Accessed: 22.12.2022).

46. Ruski mediji: Milanović odbio sastanak s Nancy Pelosi, protiv se i sudjelovanju u ratu. URL: <https://www.vecernji.hr/vijesti/ruski-mediji-milanovic-odbio-sastanak-s-nancy-pelosi-protivi-se-i-sudjelovanju-u-ratu-1628235>. (Accessed: 22.12.2022).

47. Predsjednik ukrajinskog parlamenta u Saboru poručio: 'S jednakom boli zvone zvona Vukovara i Mariupolja, Buče i Gospića'. URL: <https://net.hr/danas/hrvatska/predsjednik-ukrajinskog-parlamenta-u-hrvatskom-saboru-porucio-s-jednakom-boli-zvone-zvona-vukovara-i-mariupolja-buce-i-gospica-e88da5e6-54ff-11ed-98a9-6a8617be347e>. (Accessed: 22.12.2022).

48. Communication from the Commission Temporary Crisis Framework for State Aid measures to support the economy following the aggression against Ukraine by Russia 2022/C 131 I/01. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.CI.2022.131.01.0001.01.ENG>. (Accessed: 22.12.2022).

49. OECD (1994), Regulatory Co-operation for an Interdependent World, Public Management Studies, OECD Publishing, Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264062436-en>. (Accessed: 22.12.2022).

50. OECD (2013), International Regulatory Co-operation: Addressing Global Challenges, OECD Publishing, Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264200463-en>. (Accessed: 22.12.2022).

51. OECD (2019), The Contribution of International Organisations to a Rule-Based International System: Key Results from the Partnership of International Organisations for Effective Rulemaking. URL: <https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/IO-Rule-Based%20System.pdf>. (Accessed: 22.12.2022).

52. OECD (2013), International Regulatory Co-operation: Case Studies, Vol. 1: Chemicals, Consumer Products, Tax and Competition, OECD Publishing, Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264200487-en>. (Accessed: 22.12.2022).

53. OECD/ICN (2021), OECD/ICN Report on International Co-operation in Competition Enforcement. URL: <http://www.oecd.org/daf/competition/oecd-icn-report-on-international-co-operation-in-competition-enforcement.pdf>. (Accessed: 22.12.2022).

54. OECD (Forthcoming), Implementation Toolkit on Legislative Actions for Consumer Protection Enforcement Co-operation. (Accessed: 22.12.2022).

55. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Республікою Хорватія (2002). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_008. (Дата звернення: 22.12.2022).

56. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Хорватія про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи і на майно (1996). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_002. (Дата звернення: 22.12.2022).

57. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво в сфері туризму (1996). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_032. (Дата звернення: 22.12.2022).

58. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про сприяння та взаємний захист інвестицій (1997). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_004. (Дата звернення: 22.12.2022).

59. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Хорватія про повітряне сполучення (1997). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_011. (Дата звернення: 22.12.2022).

60. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про міжнародні автомобільні перевезення (2001). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_007. (Дата звернення: 22.12.2022).

61. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про судноплавство на внутрішніх водних шляхах (2004). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_010. (Дата звернення: 22.12.2022).

62. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про взаємну допомогу в митних справах (2007). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_026. (Дата звернення: 22.12.2022).

63. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про морське торговельне судноплавство (2010). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_029. (Дата звернення: 22.12.2022).

64. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про економічне співробітництво (2018). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_035-13. (Дата звернення: 22.12.2022).

65. Протокол між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про утворення Міжурядової українсько-хорватської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва від 05.06.1997 р. (поточна редакція).

66. Keohane R. O. After hegemony: cooperation and discord in the world political economy. *Princeton, NJ: Princeton University Press*. 1984.

67. Hale T., Held D. The handbook of transnational governance: institutions and innovations. *Cambridge: Polity Press*. 2011.

68. Young K. Gridlock : why cooperation is failing when we need it most. *Cambridge: Polity Press*. 2013.

69. Sandler T. Global collective action. *Cambridge: Cambridge University Press*. 2004.

70. Barrett S. Why cooperate? : the incentive to supply global public goods. *Oxford: Oxford University Press*. 2007.

71. Buitter Willem H., Richard Marston. International Economic Policy Coordination. *Cambridge, England: Cambridge University Press*. 1985.

72. Cooper Richard N. Economic Interdependencies and Coordination of Policies. *Economic Policy in an Interdependent World, Cambridge, Massachusetts: MIT Press*. 1986. P. 289–331.

73. Corden W. Max, Macro-economic Policy Co-ordination. *Inflation, Exchange Rates, and the World Economy: Lectures on International Monetary Economics*. 1985. 3rd ed. P. 180-190.

74. Frenkel Jacob A. International Interdependence and the Constraints on Macroeconomic Policies. *Weltwirtschaftliches Archiv (Kiel)*. 1986. Vol. 122, no. 4. P. 615-644.

75. Gavin M. Macroeconomic Policy Coordination Under Alternative Exchange Rate Regimes. *Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System*. 1986.

76. Пила В. І., Терещенко Т. В. Новітні стратегії розвитку транскордонного співробітництва в Україні. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональні політика в Україні: сучасні форми та методи реалізації*. 2005. № 2(52). С. 246-258.

77. Музиченко А. С., Бержанір А. Л. Державно-приватне партнерство як інститут взаємодії влади та бізнесу. *Економічний простір*. 2013. № 75. Р. 100-108.

78. Круглов В. В. Моделі державно-приватного партнерства. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. № 2. С. 62.

79. Sakhatskyu M., Ksonzhyk I. Інструменти державної підтримки експортного потенціалу аграрних підприємств України. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2016. № 2.6. С. 29-36.

80. Яценко М. С. Альтернативні форми фінансування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 886-893.

81. Post-war Reconstruction: Case Studies. URL: <https://home.kpmg/ua/en/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html>. (Accessed: 22.12.2022).

82. The Macroeconomic Costs of Conflict. IMF Working Paper Series. WP/20/110. URL: www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2020/English/wpiea2020110-print-pdf. (Accessed: 22.12.2022).

83. Vonyó T. (2008). Post-war reconstruction and the Golden Age of economic growth. *European Review of Economic History*. 2008. Vol. 12, no. 2. P. 221-241.

84. Lessons from the Mashall Plan. World Bank World Development Report 2011. URL:

https://web.worldbank.org/archive/website01306/web/pdf/wdr_2011_case_study_marshall_plan_1.pdf. (Accessed: 22.12.2022).

85. Recovery and reconstruction: Europe after WWII, Commentary in the VoxEU Debate. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/recovery-and-reconstruction-europe-after-wwii>. (Accessed: 22.12.2022).

86. Richardson Mervyn. Effects of war on the environment: Croatia. *CRC Press*. 2002.

87. Croatia Social and Economic Recovery Project (CSERP) under preparation. URL: <http://web.worldbank.org/archive/website00996A/WEB/OTHER/4FA1F351.HTM?OpenDocument>. (Accessed: 22.12.2022).

88. Banjeglav T. Dealing with the past in post-war Croatia: Perceptions, problems, and perspectives. *Transitional justice and civil society in the Balkans*. Springer, New York, NY. 2013. P. 33-50.

89. Meharg Sarah Jane. Identicide in Bosnia and Croatia: The destruction, reconstruction, and construction of landscapes of identity. 2004. P. 2608-2608.

90. Project Appraisal Document on a Proposed Loan in the Amount of Euro 35 million (usd 45.68 million equivalent) to the Republic Government of Croatia for a Social and Economic Recovery Project. – The World Bank: Report No: 30334-HR, February 28, 2005.

URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/716751468770748946/pdf/30334rev.pdf>. (Accessed: 22.12.2022).

Метадані

Заголовок

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ХОРВАТІЄЮ

Автор

Мірошниченко Аліна Олегівна

Науковий керівник

Чужиков В.І.

Підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати невмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		3
Інтервали		0
Мікропробіли		217
Білі знаки		0
Паравфрази (SmartMarks)		67

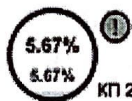
Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фраз для коефіцієнта подібності 2

12694

Кількість слів

101934

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Прокрутіть список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтеся посиланням "Позначити фрагмент" та перегляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або важливими фрагментами без вказування джерела (прямий плагіат).

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ ФРАГМЕНТІВ	
1	https://docs.dkt.ua/download/pdf/1079.4425.2	88	0.69 %
2	https://export.gov.ua/country/75-belgia	81	0.64 %
3	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/89375/1/Babak_bachelor_thesis.pdf	67	0.53 %
4	http://www.easleurope-eum.in.ua/journal/25_2020/25_2020.pdf	60	0.47 %
5	http://www.orid.uodessa.ua/8/4/doc/raf_bazanko.pdf	55	0.43 %
6	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/89375/1/Babak_bachelor_thesis.pdf	47	0.37 %
7	https://dc.org.ua/news/reconstruction-croatia	45	0.35 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

**м. Київ,
7 грудня 2022 р.**

КНУ 115 КИЇВ
2022

УДК 339.9(477)(06)
Р 64

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.с.н., доцент
Вінська Оксана Йосипівна – к.с.н., доцент
Галенко Оксана Миколаївна – д.с.н., професор
Козачок Тетяна Сергіївна – к.с.н., доцент
Максименко Анна Вікторівна - к.с.н., доцент
Олійник Вікторія Володимирівна - к.с.н., доцент
Поплюйко Андрій Миколайович – к.с.н., доцент
Солодковський Юрій Мечиславович – к.с.н., доцент
Столярчук Ярослава Михайлівна - д.с.н., професор
Федірко Олександр Анатолійович – д.с.н., доцент
Черницька Тетяна Володимирівна - к.с.н., доцент
(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

Розвиток економіки України в нових реаліях міжнародних відносин:
Р 64 зб. матеріалів студентської наук.-практ. інтернет-конф., 7 грудня
2022 р., м. Київ. [Електронний ресурс]. – Київ: КНЕУ, 2022. – 270 с.
ISBN 978-966-926-420-6

У збірнику подано тези доповідей студентів факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УДК 339.9(477)(06)

Бобор В.В.	173
Сучасний стан розвитку ринку міжнародних пасажирських авіаперевезень в Україні	
Голубенко Д.А.	176
Основні засади банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку	
Порошинський Є.О.	180
Сучасні теорії прямого іноземного інвестування	
Москаленко Ю.Д.	184
Структура фінансового ринку	
Криштоп Д.Є.	186
Розвиток міжнародного фінансового ринку	
Лянко Н.І.	188
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Маргвелашвілі Д.Т.	190
Розвиток туризму як фактор подолання бідності	
Храпко О.О.	192
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Прошунін І.В.	193
Перспективи розвитку європейського енергетичного ринку	
Науменко А.О.	196
Діяльність ТНК в умовах нерівномірності світового економічного розвитку	
Васкевич М.Р.	198
Вплив пандемії COVID-19 на розвиток фармацевтичного ринку України	
Терещук Т.Ю.	201
Зовнішня торгівля між Україною та ЄС	
Доденко А.Р.	205
Тренди міжнародного туризму в умовах глобальної економічної кризи	
Предко А.С.	207
Економічні інструменти реалізації екологічної політики ЄС	
Масенко З.І.	208
Світові виклики, з якими стикається медіа індустрія	
Покаленко Т. Г.	210
Тенденції розвитку світового ринку хостелів	
Монастирська Х.Р.	212
Пріоритети енергетичної стратегії ЄС в контексті економічної безпеки	
Волчков І.С.	214
Вплив російсько-української війни на інвестиційний клімат європейських країн	
Симоненко Н.Л.	216
Роль креативних індустрій в соціально-економічному розвитку суспільства	
Горбаченко А.А.	218
Вплив українсько-російської війни на міжнародний ринок авіаційних перевезень	
Шлапаченко К.В.	221
Сучасний стан торговельного співробітництва України з ЄС	
Мірошниченко А.О.	224
Диверсифікація співробітництва України та Хорватії в умовах російського вторгнення	
Лимар І.В.	226
Вплив розвитку фармацевтичного сектору на економічні стратегії країн ЄС	
Волянчук Д.І.	228
Трансформація світового ринку фармацевтичних препаратів	

конкретних видів продукції та змінили, або зняли їх кількісні рамки. М. М. Ремінський також цілком слушно зазначає, що процес переорієнтації експортного напрямку з РФ на ЄС дав сумнівні результати структурної зміни зовнішньої торгівлі України: наслідком стало в першу чергу збільшення обсягів експорту продукції сільськогосподарства у товарній структурі вітчизняного експорту, зокрема, до країн ЄС [3], що також підтверджується даними табл. 2.

Зауважимо також, що сучасна структура експорту товарів з України до ЄС-27 демонструє небезпечну для нашої держави технологічну диспропорційність: сировинний експорт з України та високотехнологічний імпорт з ЄС, збереження негативного сальдо в зовнішній торгівлі за більшістю груп товарів, обмежений вихід вітчизняного бізнесу на європейський ринок. Структура вітчизняного товарного експорту, яка загалом характеризується виразною тенденцією до спрощення та примітивізації, справляє істотний вплив на негативну еволюцію національної економіки України. Аналіз структури торгівлі товарами України з ЄС показує, що введення в дію положень угоди про Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі досі не справило помітного впливу на покращення технологічних характеристик українського експорту.

I

Список літератури:

1. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2021 році URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletenPotocznegoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTa> (дата звернення 20.05.2022)
2. Зовнішня торгівля. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" (МВФ, 2009). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 20.05.2022)
3. Ремінський М. М. Динаміка та розвиток зовнішньо-торгівельних відносин Україна-ЄС, в процесі євроінтеграції України. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2020. Вип. 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205845> (дата звернення 20.05.2022)
4. Сьогодні набувають чинності торговельні преференції Євросоюзу для української сільгосппродукції. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/politics/-sogodni-vstupajut-v-silu-torgovelni-preferentsiji-jevrosojuzu-dlja-ukrajinskoji-silgospproduktsiji-209911.html> (дата звернення 20.05.2022)

Мірошниченко А.О.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ХОРВАТІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ

Розгортання агресивних дій росії проти України засвідчує повне ігнорування нею фундаментальних принципів міжнародної спільноти, на основі неухильного

утримання яких забезпечувались десятиліття миру, співпраці та прогресу. На сьогоднішній день, немає місця для нейтрального ставлення до цього брутального порушення міжнародного права, насамперед до міжнародного гуманітарного права. Ось чому наші трансатлантичні та європейські партнери зосереджують свою увагу на наданні реальної допомоги Україні для захисту її незалежності.

Історія двосторонніх відносин між Україною та Республікою Хорватія датується 5 грудня 1991 р., коли Хорватський Сабор (парламент) визнав незалежність України [1] і заповнював їй масштабне економічне і соціальне співробітництво.

У відповідь на нинішню кризу в Україні Хорватія направила невідкладну гуманітарну та технічну допомогу на загальну суму 7,3 мільйона євро. Крім цього ця адриатична країна прийняла понад 20 тисяч біженців, яким надали доступ до освіти, ринку праці, послуг, а також до соціального забезпечення [2].

Слід зазначити, що Хорватія, яка нещодавно пережила війну на власній території, має унікальний досвід післявоєнного переходу та мирної реінтеграції. Лідери цієї країни не один раз наголошували, що готові надати підтримку післявоєнному відновленню та відбудові незалежної, суверенної та демократичної України, яка є пріоритетною країною з огляду на перспективи майбутнього співробітництва. Хорватія також готова до активнішої участі в розмінванні вітчизняних об'єктів, враховуючи той факт, що хорватський досвід гуманітарного знешкодження вибухівки може бути використаний й в Україні. Також слід зазначити, що захист культурної спадщини є надзвичайно важливою сферою підтримки Республікою Хорватією багатьох вітчизняних ініціатив. Також обидві країни тісно співпрацюють у таких сферах, як турбота про ветеранів війни, захист переміщених осіб, зміцнення довіри тощо.

Яскравим свідченням реальних перспектив стало підписання Плану заходів Робочої групи між Україною і Хорватією протягом 2022-2023 років, який передбачає обмін досвідом з Хорватією у питанні реінтеграції тимчасово окупованих територій, реабілітації громадян гуманітарного співробітництва, розмінювання територій та посиленні національної безпеки [3].

У своєму виступі на 77-й сесії Генеральної Асамблеї ООН прем'єр-міністр Хорватії Андрей Пленкович заявив, що наслідки російської агресії відчуються в усьому світі і що посилення міжнародної співпраці не має альтернативи. Він нагадав, що Хорватія була жертвою агресії з боку Сербії три десятиліття тому і, навчена своїм досвідом. Урядовець висловив Україні політичну, гуманітарну, економічну та військову солідарність. А. Пленкович попередив, що війна в Україні радикально змінила енергетичну архітектуру Європи та загрожує глобальній продовольчій безпеці, додавши, що, незважаючи на нинішні кризи, світ має залишатися відданим цілям Паризької кліматичної угоди та співпраці у адекватному реагуванні на зміни клімату. Також було спрогнозовано, що криза

може значно посилюватися на національному, регіональному та глобальному рівнях [4].

На тлі військової агресії росії Хорватія повела себе як принциповий і надійний партнер України та, виходячи із власних можливостей, надала організаційну та фінансову допомогу нашій країні та нашим громадянам-біженцям. Відтак констатується, що є всі належні умови для подальшого конструктивного діалогу та підтримкою Хорватії як члена ЄС та НАТО набуття Україною дійсного членства в цих структурах. На підтвердження цих слів є те, що Хорватія доєдналася до «Декларації Лугано» та погодилась бути разом із Україною у визначені інвестиційних потреб, координації кроків і акумуляції ресурсів в процесі відновлення нашої держави у повоєнний період.

Список літератури:

1. Україна-Хорватія: співробітництво. Політичні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://croatia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini>.
2. Hrvatska je spremna pružiti Ukrajini potporu za poslijeratni oporavak i rekonstrukciju [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvep.gov.hr/press/hrvatska-je-spremna-pruziti-ukrajini-potporu-za-poslijeratni-oporavak-i-rekonstrukciju/248191>.
3. Україна та Хорватія підписали п'ять спільних документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-horvatiya-pidpisali-pyat-spilnih-dokumentiv-denis-shmikal>.
4. Svijet se trajno promijenio. Obvezimo se na suradnju za dobrobit naše zajedničke budućnosti! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vlada.gov.hr/vijesti/svijet-se-trajno-promijenio-obvezimo-se-na-suradnju-za-dobrobit-nase-zajednicke-buducnosti/36093>.

Лимар І.В.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО СЕКТОРУ НА ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН ЄС

Знання у світі стають основним джерелом багатства в розвинених країнах, а виробництво, поширення та використання знань стають основними процесами в розвитку фармацевтики. Джерелом для цього є генерування та накопичення фундаментальних знань, на основі яких створюються сучасні проривні технології.

Необхідність забезпечення доступу населення до якісного медичного обслуговування є одним з головних пріоритетів стратегії охорони здоров'я Європейської Комісії. Ця стратегія визнає, що інвестиції у дослідження не обов'язково спрямовані на найбільші незадоволені потреби. Здебільшого це пов'язано з певними комерційними інтересами компаній [4]. Заклик до

Наукове видання

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Збірник матеріалів

**Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

7 грудня 2022 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 08.12.22. Формат 60×84/8
Друк. арк. 11,25. Зам. № 22-5737

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1
Свідцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)
E-mail: litera_kneu@ukr.net

АНОТАЦІЯ

Мірошниченко А.О. Диверсифікація економічного співробітництва України з Хорватією. – Рукопис.

Кваліфікаційна магістерська робота за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», 2022

Магістерська робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів сучасних особливостей диверсифікації економічного співробітництва між країнами. Обґрунтовано перспективи механізму розвитку та інструментів диверсифікації економічного співробітництва на прикладі України та Хорватії.

Розкрито особливості двосторонніх економічних зв'язків в умовах глобалізації, їх еволюцію, а також підходи до методики оцінювання ефективності економічних відносин. Проаналізовано структуру та динаміку економічного співробітництва України з Хорватією. Виявлено роль та значення суб'єктів на світовому фінансовому ринку.

Окреслено перспективи регулювання економічного співробітництва досліджуваних країн. Надано рекомендації щодо імплементації досвіду Хорватії у вітчизняний економічний простір.

Ключові слова: диверсифікація, інтеграція, економічне співробітництво, двосторонні зв'язки, ефективність.

ANNOTATION

Miroshnychenko A.O. Diversification of economic cooperation between Ukraine and Croatia. – Manuscript.

Qualifying master's thesis in specialty 292 "International Economic Relations", 2022

The master's thesis is devoted to the study of theoretical and practical aspects of modern features of the diversification of economic cooperation between countries. The prospects of the mechanism of development and diversification tools of economic cooperation based on the example of Ukraine and Croatia are substantiated.

The peculiarities of bilateral economic relations in the conditions of globalization, their evolution, as well as approaches to the methodology of evaluating the effectiveness of economic relations are revealed. The structure and dynamics of economic cooperation between Ukraine and Croatia are analyzed. The role and importance of entities in the global financial market is revealed.

The prospects for the regulation of economic cooperation of the studied countries are outlined. Recommendations are provided for the implementation of Croatia's experience in the domestic economic space.

Key words: diversification, integration, economic cooperation, bilateral relations, efficiency.